

เกษตรอินทรีย์ วิถีพื้นบ้าน

หัวใจเกษตรอินทรีย์ : ระบบการเกษตรแบบองค์รวม การจัดการอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล ดิน น้ำ ป่า พืช-สัตว์-มนุษย์ ตามระบบนิเวศ เศรษฐกิจ-สังคม และวิถีชีวิตของชุมชน

เลี้ยงสัตว์
สวัสดิภาพสัตว์

หญ้า วัชพืช
ผลพลอยได้

ปุ๋ยมูลสัตว์

ปลูกพืช
อาหารคน อาหารสัตว์

- เพื่อให้มีอาหารบริโภคหลากหลายชนิด
- เกิดความมั่นคงทางอาหารและการพึ่งพาตนเองในชุมชน
- รักษาและฟื้นฟูทรัพยากร ดิน แหล่งน้ำและความหลากหลายทางชีวภาพ

ลดภาวะโลกร้อน

- หมุนเวียนธาตุอาหาร ปลูกพืช-เลี้ยงสัตว์ผสมผสาน
- ไม่ใช้ปุ๋ยเคมี ยากำจัดศัตรูพืช ยาเคมีในสัตว์และGMOs

การรับรองมาตรฐานแบบมีส่วนร่วม (PGS)

มูลนิธิเกษตรอินทรีย์ไทย

อาคารสำนักวิจัยและพัฒนาข้าว ชั้น 2

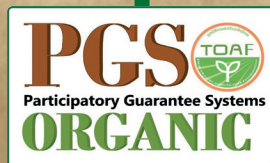
กรมการข้าว เกษตรกลางบางเขน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

E-mail : toaf2555@gmail.com www.pgsorganic.org

การรับรองเกษตรอินทรีย์ แบบมีส่วนร่วม พี จี เอส

Participatory Guarantee Systems for Organic Agriculture
PGS Operational Manual

โดย มูลนิธิเกษตรอินทรีย์ไทย (มกท.)

การรับรองเกษตรอินทรีย์ แบบมีส่วนร่วม พี จี เอส

Participatory Guarantee Systems for Organic Agriculture
PGS Operational Manual

ผู้เรียบเรียง

นางจินตนา อินทรมงคล มุลนิธิเกษตรอินทรีย์ไทย

คณะผู้จัดทำ

1. นางลักขมี เมตต์ปราณี	กรมพัฒนาที่ดิน
2. ดร.ดุสิต อธิณูวัฒน์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3. นายปริญญา พรศิริชัยวัฒนา	ชมรมเกษตรอินทรีย์แห่งประเทศไทย
4. นายสมชัย วิจารณ์พงศ์	มูลนิธิเกษตรอินทรีย์ไทย

ที่ปรึกษา

นายสุรเดช เตียวตระกูล	อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน
นายเข้มแข็ง ยุติธรรมดำรง	รองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน
นายอภิชาติ พงษ์ศรีหดุลชัย	ประธานมูลนิธิเกษตรอินทรีย์ไทย

พิมพ์ครั้งที่ 3 : เมษายน 2560 จำนวน 40,000 เล่ม

สงวนลิขสิทธิ์

จัดพิมพ์ โดย กองวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ขั้นตอนการได้รับการรับรองแบบมีส่วนร่วม PGS

ตรวจเยี่ยมแปลงเพื่อน

คณะผู้จัดทำมีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้จัดทำและเรียบเรียง “คู่มือ การรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม” หรือเรียกสั้นๆว่า “พี จี เอส” วัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางสื่อสารกระบวนการให้เกษตรกรรายย่อย หน่วยงาน องค์กร และผู้สนใจโดยทั่วไปนำไปใช้ขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ให้ขยายผลทั้งการผลิตและการบริโภคให้มากขึ้น ซึ่งเกษตรอินทรีย์ไม่เพียงเป็นวิธีการผลิตการเกษตรเพื่อผลิตอาหารให้กับมนุษย์ที่ไม่ใช้สารเคมีสังเคราะห์เท่านั้น แต่ยังมีผลกระทบทางบวกต่อสุขภาพที่ดีของสรรพสิ่งในโลก คุณภาพชีวิตที่ดี และการฟื้นฟูระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม ให้คงไว้ชั่วลูกหลาน

การเรียบเรียงคู่มือนี้เกิดจากแรงบันดาลใจในการหาแนวทาง ทำอย่างไรให้เกษตรกรรายย่อยที่ทำเกษตรอินทรีย์อยู่แล้วได้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการผลิตให้เป็นไปตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เพื่อให้สามารถเข้าสู่ตลาดได้เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค ในขณะเดียวกัน IFOAM ได้จัดทำคู่มือ แนวทางการรับรองแบบมีส่วนร่วม (IFOAM PGS Guidelines, 2008) ผู้เรียบเรียงได้ศึกษาวิธีการเขียนเป็นคู่มือฉบับร่าง ประกอบกับ ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank, ADB) ได้ร่วมกับ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยกรมพัฒนาที่ดินเป็นผู้รับมอบอำนาจ ร่วมกับมูลนิธิเกษตรอินทรีย์ไทย (มกอท.) มีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินการจัดทำระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วมในประเทศไทย โดยนำร่อง 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ทฟไทย จำกัด จังหวัดสุรินทร์ กลุ่มอินทรีย์สุขใจ พี จี เอส นครปฐม กลุ่มสหกรณ์เกษตรอินทรีย์เชียงใหม่ จำกัด กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสหกรณ์สมุนไพรแม่มอก จังหวัดลำปาง และกลุ่มกสิกรรมอินทรีย์ศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ ในระหว่างการทำนาร่องกับกลุ่มเกษตรกร ได้ศึกษาเปรียบเทียบวิธีปฏิบัติกับ IFOAM PGS ปรับประยุกต์ให้เข้ากับบริบทประเทศไทย

คณะผู้จัดทำ ขอขอบคุณ คริสโตเฟอร์ เมย์ ที่ปรึกษา ADB/IFOAM PGS ที่มาให้คำแนะนำตลอดการดำเนินกิจกรรม ขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน มูลนิธิเกษตรอินทรีย์ไทย กรมส่งเสริมการเกษตร และเกษตรกรที่ร่วมขับเคลื่อน พี จี เอส จนกระทั่งได้เป็นคู่มือเล่มนี้ขึ้น คณะผู้จัดทำหวังว่าคงเป็นประโยชน์ในการขยายผลเกษตรอินทรีย์ต่อไป

ผู้เรียบเรียงและคณะผู้จัดทำ
เมษายน 2559

คำนำ	1
1. บทนำ	3
2. ระบบรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม หรือ พี จี เอส คืออะไร ?	4
2.1. ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม พี จี เอส หมายความว่าอย่างไร?	4
2.2. หลักการและองค์ประกอบของระบบรับรองแบบมีส่วนร่วม	5
2.3. ลักษณะเฉพาะของ พี จี เอส	6
3. จะเริ่มโครงการ พี จี เอส ได้อย่างไร?	7
3.1. การรวมกลุ่มขับเคลื่อน พี จี เอส	7
3.2. คุณสมบัติของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ พี จี เอส ที่เข้าร่วมโครงการ	9
4. การควบคุมภายในกลุ่มและเอกสารที่จำเป็น	9
4.1. ผู้บริโภคจะเชื่อมั่นในกระบวนการผลิตเกษตรอินทรีย์ของสมาชิกได้อย่างไร?	9
4.2. การจัดเอกสารที่จำเป็นในระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม	10
5. การตรวจเยี่ยมฟาร์มเพื่อน Peer Reviews	11
5.1. ลักษณะเฉพาะของการตรวจเยี่ยมฟาร์มแบบมีส่วนร่วม	11
5.2. ความแตกต่างระหว่างการรับรองแบบมีส่วนร่วม กับการรับรองแบบกลุ่มโครงการ	13
6. การจัดองค์กรในการรับรอง และขั้นตอนการให้การรับรอง	14
6.1. โครงสร้างองค์กรในกระบวนการรับรองแบบมีส่วนร่วม	14
6.2. บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของแต่ละระดับในกระบวนการรับรอง	15
6.3. ขั้นตอนการปฏิบัติการให้การรับรองในระดับต่างๆ	17
7. การประทับตราสัญลักษณ์ (LOGO seal) และทะเบียนผู้ได้รับการรับรอง	21
7.1. การประทับตราและการติดฉลาก	21
7.2. ชนิดของตราสัญลักษณ์	21
7.3. เงื่อนไขการใช้ตราสัญลักษณ์	21
7.4. การกำหนดรหัสที่ได้รับการรับรอง	22
8. รวมพลังภาคีเครือข่าย การสนับสนุนจากภายนอกกลุ่ม	22
ภาคผนวก	25
มาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม	25
สรุปย่อมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม	34
แบบฟอร์มต่างๆ	37

บทนำ

“เกษตรอินทรีย์” Organic Agriculture เป็นระบบการเกษตรที่มีหลักการเพื่อให้คงสภาพความสมบูรณ์ และการมีสุขภาพที่ดีของดิน ระบบนิเวศ และมนุษย์ ซึ่งเป็นองค์รวมไม่สามารถแยกจากกันได้ ด้วยการจัดการระบบ นิเวศ ความหลากหลายทางชีวภาพ และการหมุนเวียนของวงจรชีวภาพในสภาพของท้องถิ่นนั้นๆ มากกว่าการพึ่ง ปัจจัยการผลิตจากภายนอก โดยเชื่อมโยงกับวิธีการปฏิบัติที่เป็นวัฒนธรรมของท้องถิ่น ร่วมกับการพัฒนาประยุกต์ใช้ ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับวิทยาศาสตร์ในการสร้างความสมดุลที่เป็นธรรมต่อทุกสรรพสิ่ง (Common Objectives and Requirements of Organic Standards, COROS) ซึ่ง FAO IFOAM และ UNCTAD ได้ร่วมกันกำหนดเป็น วัตถุประสงค์ร่วมของมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในการเทียบเคียงมาตรฐานของแต่ละประเทศ

อย่างไรจึงจะเรียกว่า “เกษตรอินทรีย์”? เกษตรอินทรีย์จะมีความหมายมากกว่าเฉพาะได้รับการรับรองเท่านั้น IFOAM ยอมรับการผลิตตามหลักการเกษตรอินทรีย์ตามที่กล่าวมาข้างต้นถึงแม้จะไม่ขอการรับรอง และ FAO เรียกว่า เกษตรอินทรีย์ไม่ขอรับรอง (non certified organic) หากเป็นการขายตรงระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค แต่หากผู้ผลิต เกษตรอินทรีย์ต้องการกล่าวอ้างและติดฉลากเป็น ผลผลิต หรือผลิตภัณฑ์ “อินทรีย์” หรือ “Organic” สามารถมีระบบ การขอการรับรองได้ 2 ระบบ ได้แก่ 1) ระบบการรับรองโดยบุคคลที่สาม หรือหน่วยตรวจรับรอง (Third party Certification Body, CB) และ 2) ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee Systems, PGS)

“ระบบการตรวจรับรองโดยหน่วยตรวจรับรอง” ได้ถูกพัฒนามากกว่า 50 ปีมาแล้วทำให้สินค้าเกษตรอินทรีย์ ขายไปได้ทั่วโลก แต่ระบบนี้มุ่งรับรองรายสินค้า ไม่ได้เป็นคำตอบของสำหรับเกษตรอินทรีย์ทุกระบบ เพราะมุ่งเน้นขาย ให้ตลาดที่ไกลจากผู้ผลิต หรือเป็นการส่งออก ระบบรับรองมีค่าใช้จ่ายสูง มีระบบที่ซับซ้อน และให้ความสำคัญกับการ บันทึกและมีเอกสารมากมาย จึงเป็นข้อจำกัดสำหรับเกษตรกรรายย่อยที่ทำเกษตรอินทรีย์แบบพื้นบ้าน ซึ่งมีผลผลิต หลากหลายชนิดในปริมาณไม่มาก เป็นการทำเกษตรอินทรีย์ด้วยจิตวิญญาณและเป็นวิถีชีวิตการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ทำให้เกษตรกรเหล่านี้ตกจากการสำรวจหรือไม่สามารถเข้าสู่ตลาดได้ บางรายล้มเลิกไป

“ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม Participatory Guarantee Systems, PGS” จึงเกิดขึ้นจาก สมาพันธ์ เกษตรอินทรีย์นานาชาติ หรือ IFOAM ได้ตระหนักถึงปัญหานี้ ที่เกษตรกรรายย่อยไม่สามารถขายช่องทางตลาดได้ จึง ได้ร่วมกับเครือข่ายประเทศต่างๆพัฒนาระบบ พี จี เอส ขึ้น และทดลองนำร่องใน 8 ประเทศตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบันมีประเทศที่นำระบบไปใช้รับรองเกษตรอินทรีย์กว่า 70 ประเทศและกำลังเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เพราะ พี จี เอส ทำให้เกิดการขยายตัวการทำเกษตรอินทรีย์ในชนบทและมีช่องทางตลาดให้เกษตรกรขายตรงมากขึ้น เช่นตลาดนัดสีเขียว ในพื้นที่ ระบบสมาชิกล่วงหน้า ระบบเครือข่ายดิจิทัล เป็นต้น เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชนบททำให้ผู้ บริโภคภายในประเทศเข้าถึงอาหารอินทรีย์ในราคาที่ซื้อหาได้ รวมทั้งเป็นการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ และสรรพสิ่งให้ มีใช้ชั่วลูกหลาน พี จี เอส เป็นระบบที่แตกต่างจากระบบการรับรองด้วยบุคคลที่สาม หรือหน่วยตรวจรับรองที่คุ้นเคย กันมานาน โดยกระตุ้นให้ผู้ผลิตเกิดการพัฒนาการผลิตเข้าสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ เกิดเครือข่ายระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค มีผลทำให้เกิดการวางแผนการผลิตตามที่ต้องการเมื่อเกษตรกรรายย่อย ได้รับการรับรองผลสุดท้ายทำให้มีการทำเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งต่อรายได้ของเกษตรกร ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สุขภาพของผู้ผลิตและผู้บริโภค และเกิดสังคมเข้มแข็งในที่สุด

การขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ต้องพัฒนาเป็นองค์รวมตลอดห่วงโซ่การผลิต การแปรรูป ถึงการตลาดให้เป็นการ เกษตรที่ทันสมัย มีนวัตกรรม มีการเชื่อมโยงการผลิตจากชนบทสู่ผู้บริโภคในเมืองโดยระบบต่างๆ เช่น เศรษฐกิจดิจิทัล โดยมีกลุ่มผู้ผลิตเป็นศูนย์กลางการพัฒนา และเป็นเครือข่ายร่วมพัฒนาไปด้วยกันจากทุกภาคส่วน ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร ผู้บริโภค ผู้ประกอบการ หน่วยงาน องค์กร เอกชน เป็นหุ้นส่วนร่วมกันพัฒนา ไม่มีสูตรสำเร็จ ซึ่งโครงการ พี จี เอส

อาจจำแนกการพัฒนาได้ 3 แนวทาง ได้แก่ 1) จากความต้องการของตลาดหรือผู้บริโภค เป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดการผลิต ซึ่งต้องมีผู้ประกอบการที่มีจิตสำนึกการค้าที่เป็นธรรมมาร่วมวางแผนการผลิตและการตลาดร่วมกับกลุ่มเกษตรกร 2) การให้บริการส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐ หรือ องค์กร เช่น การดำเนินงานของรัฐตามแผนยุทธศาสตร์เกษตรอินทรีย์ หรือจากองค์กรเอกชนที่ต้องการช่วยเกษตรกร เป็นต้น และ 3) ขับเคลื่อนจากกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเอง ที่ต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางอาหาร เช่น แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ทำเพื่อครอบครัวและเหลือขายบริเวณใกล้เคียง หรือจำหน่ายภายในประเทศ ทำให้เกิดความยั่งยืนในการผลิตและการบริโภคอย่างแท้จริง

ระบบรับรองเกษตรอินทรีย์แบบ มีส่วนร่วม หรือ พี จี เอส คืออะไร ?

2.1

ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม พี จี เอส หมายความว่าอย่างไร?

“ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม Participatory Guarantee Systems, PGS เป็นระบบการรับรองเกษตรอินทรีย์โดยชุมชน การมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็ง และต่อเนื่องของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของชุมชน ภายใต้หลักการพื้นฐาน ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การเป็นเครือข่ายทางสังคม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้” (ตามคำจำกัดความของ IFOAM)

“Participatory Guarantee Systems (PGS) are locally focused quality assurance systems. They certify producers based on active participation of stakeholders and are built on a foundation of trust, social networks and knowledge exchange.” (IFOAM definition)

คำว่า “PGS” มีความเป็นมาอย่างไร? เชื่อถือได้หรือไม่ ?

PGS หรือ พี จี เอส เป็นคำที่เกิดขึ้นจากผลการประชุมสัมมนา ของสมาพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ ที่รู้จักกันในนาม IFOAM จัดขึ้นที่ประเทศบราซิล ในปี 2547 โดยมีผู้แทนของประเทศต่างๆกว่า 20 ประเทศมาร่วมกัน เพื่อหาหรือแนวทางเลือกระบบรับรองเกษตรอินทรีย์ให้กับเกษตรกรรายย่อย ซึ่งได้ถอดบทเรียนจากหลายประเทศที่ดำเนินการในระบบนี้มาเป็นเวลานาน เช่น ประเทศฝรั่งเศส และอีกหลายประเทศ หลังจากการสัมมนานั้นประเทศต่างๆ เช่น ประเทศบราซิล ลาตินอเมริกา สหรัฐอเมริกา อินเดีย นิวซีแลนด์ ยุโรป แอฟริกาตะวันออก แอฟริกาใต้ และออสเตรเลีย ได้นำระบบ พี จี เอสไปขับเคลื่อนกับกลุ่มเกษตรกรรายย่อย และสรุปบทเรียนโดยคณะทำงาน PGS IFOAM ทำเป็นคู่มือแนวทางการจัดทำระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม โดย คริสโตเฟอร์ เมย์ ขาวนิวซีแลนด์ (PGS Guidelines, IFOAM 2008) จนถึงปัจจุบัน มีประเทศต่างๆกว่า 70 ประเทศ ได้นำระบบ พี จี เอส ไปขับเคลื่อนกลุ่มเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรรายย่อยให้ขยายผลมากขึ้น

พี จี เอส เป็นระบบการรับรองคุณภาพโดยชุมชน การมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็ง และต่อเนื่องของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของชุมชน ภายใต้หลักการพื้นฐาน ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การเป็นเครือข่ายทางสังคม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้” พี จี เอส ส่งเสริมให้เกิดตลาดท้องถิ่นและภายในประเทศ โดยการกระตุ้นให้ผู้ผลิตเกิดการพัฒนาการผลิต ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเกิดเครือข่ายระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค มีผลทำให้เกิดการวางแผนการผลิตตามที่ต้องการเมื่อเกษตรกรรายย่อยได้รับการรับรองโดย พี จี เอส ทำให้ขยายช่องทางตลาดได้ ผลสุดท้ายทำให้มีการทำ

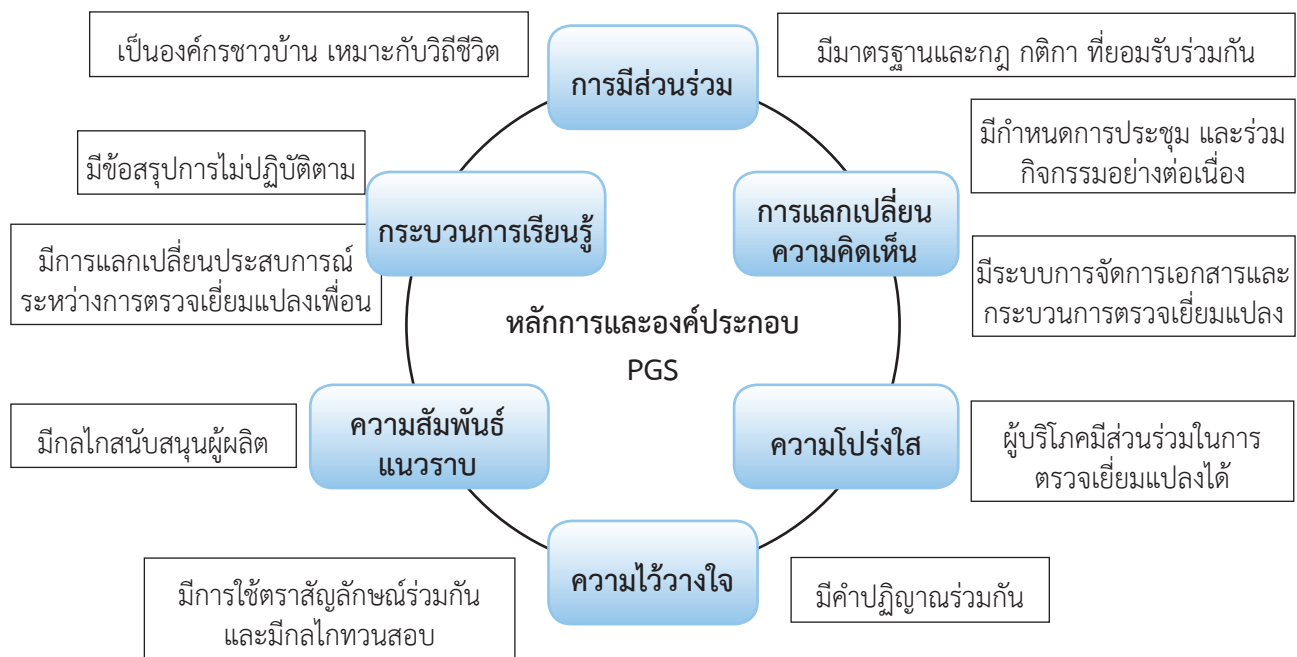
เกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น เกิดความยั่งยืนทั้งต่อรายได้ของเกษตรกร พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม สุขภาพของผู้ผลิตและผู้บริโภค และเกิดสังคมเข้มแข็งในที่สุด

2.2 หลักการและองค์ประกอบของระบบรับรองแบบมีส่วนร่วม (รูปภาพที่ 1)

กลุ่ม พี จี เอส ที่ได้รับการยอมรับในระดับประเทศและสากล จะต้องมีการจัดการกระบวนการกลุ่มภายใต้หลักการ พี จี เอส IFOAM (IFOAM PGS Guidelines, 2008) และใช้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในการรับรองเป็นที่ยอมรับของประเทศนั้นๆ

หลักการสำคัญของระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม คือ

- 1) **การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น** เป็นจุดแข็งของกระบวนการ เช่น การจัดให้มีการประชุมกลุ่มประจำเดือน เพื่อให้มีเวทีรวบรวมข้อคิดเห็น แนวคิด เป้าหมายการทำเกษตรอินทรีย์ของผู้ผลิต กำหนดกรอบมาตรฐานและแนวทางพัฒนาไปสู่เกษตรอินทรีย์ จากเวทีทำให้ทราบว่าผู้ผลิตจะต้องพัฒนาเรื่องอะไรบ้าง อย่างไร และสื่อสารให้ผู้บริโภคเข้าใจการผลิตไปพร้อมๆกัน ซึ่งสามารถกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ของโครงการได้ รวมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้พัฒนาการผลิตระหว่างสมาชิก
- 2) **การมีส่วนร่วม** บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สนับสนุนเป็นเจ้าของโครงการร่วมกัน ตั้งแต่เริ่มวางแผน ตัดสินใจร่วมกันในการดำเนินกิจกรรม กำหนดกฎระเบียบต่างๆ เช่น กำหนดมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของกลุ่ม กำหนดบทลงโทษ กำหนดกระบวนการตรวจเยี่ยมเพื่อน กำหนดการประชุมโดยผู้ผลิตต้องเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม กระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน การฝึกอบรม การมีส่วนร่วมรับผิดชอบ และการไว้วางใจซึ่งกันและกัน
- 3) **ความโปร่งใส** กลุ่มต้องจัดทำระบบการรับประกันการผลิต ซึ่งจะต้องวางแผนร่วมกัน เช่น การมีเอกสารที่ชัดเจน ได้แก่ มาตรฐานข้อกำหนดการผลิต ระบบการตรวจประเมินภายใน บทลงโทษหากไม่ปฏิบัติตาม รายชื่อ ที่อยู่ สมาชิกผู้ผลิต และแผนการผลิต พร้อมแผนผังฟาร์มของสมาชิกแต่ละราย หากเป็นกลุ่มเล็กๆอาจทำเป็นแบบสอบถามหรือการนำข้อมูลผู้ได้รับการรับรองจัดทำเป็นฐานข้อมูลในเว็บไซต์ส่วนกลาง หรือสามารถเข้าได้ง่ายด้วยสื่อสมัยใหม่ หากเป็นกลุ่มระดับฐานรากอาจใช้กระบวนการจัดเวทีให้สมาชิกมานำเสนอวิธีการปฏิบัติเทียบเคียงกับมาตรฐานและการตัดสินใจร่วมกัน เป็นต้น
- 4) **ความไว้วางใจ** เป็นกระบวนการที่ทำได้ตั้งแต่ ข้อ 1-3 เพื่อเป็นกระบวนการที่มั่นใจว่าผู้ผลิตแต่ละคนปกป้องธรรมชาติและสุขภาพของผู้บริโภคด้วยการผลิตตามหลักการเกษตรอินทรีย์ ซึ่งความไว้วางใจและเชื่อมั่น (trust) สร้างขึ้นได้โดยมีกระบวนการที่โปร่งใส ให้ผู้บริโภคสามารถตรวจสอบเข้าถึงสมาชิกผู้ผลิตได้ทุกราย เช่นการจัดกิจกรรม กำหนดให้มีวันเยี่ยมผู้ผลิต หรือการนำข้อมูลผู้ผลิตเผยแพร่ทางสื่อออนไลน์ หรือการกล่าวคำปฏิญาณร่วมกัน เป็นต้น
- 5) **ความสัมพันธ์แบบแนวราบ** ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียทุกภาคส่วนมีความเสมอภาค โครงสร้างกลุ่มเป็นแนวราบ ใช้ระบบประชาธิปไตย ด้วยการแลกเปลี่ยน หมุนเวียน ความรับผิดชอบ ยินยอมให้คณะตรวจสอบตรวจฟาร์มและยอมรับการตัดสินใจของคณะกรรมการกลุ่ม เป็นการรวมพลังสานสัมพันธ์แนวราบจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่
- 6) **กระบวนการเรียนรู้** รูปแบบขั้นตอนการรับรอง และการตรวจเยี่ยมเพื่อน เป็นการประเมินในลักษณะเรียนรู้ร่วมกัน และเป็นการตรวจสอบความเข้าใจในมาตรฐาน ทวนสอบวิธีปฏิบัติในฟาร์ม และให้คำแนะนำ เสนอแนะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันถึงแนวทางการปฏิบัติตามมาตรฐาน
- 7) **การดำเนินงานในรูปเครือข่าย** การขับเคลื่อนระบบนี้อยู่ภายใต้การดำเนินงานของเครือข่ายที่หลากหลาย การทำให้ระบบมีความโปร่งใส และเข้าถึงได้ทั้งจากผู้ประกอบการและผู้บริโภคนั้น องค์กรจัดทำระบบต้องพัฒนากลุ่ม และเชื่อมโยงเครือข่ายให้มีกิจกรรมร่วมกันและสามารถทำฐานข้อมูลสมาชิกทั้งหมดรวมทั้งกระบวนการผลิตขึ้นเว็บไซต์ของระบบ พี จี เอส รวมทั้งมีการตรวจติดตามกลุ่มสลับเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง

รูปภาพที่ 1 หลักการและองค์ประกอบ พี จี เอส

2.3 ลักษณะเฉพาะของ พี จี เอส

พี จี เอส เป็นการจัดการระบบการตรวจและรับรองเกษตรอินทรีย์ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรที่เป็นเครือข่ายกันให้สามารถรับรองผู้ผลิตได้อย่างเป็นที่น่าเชื่อถือ ไม่ได้ยิ่งหย่อนไปกว่าการรับรองโดยหน่วยตรวจรับรองภายนอก ซึ่งไม่มีระบบการรับรองใดสมบูรณ์แบบ 100 % หากผู้ผลิตไม่มีความซื่อสัตย์ ก็จะหาแนวทางจนได้ แต่ระบบ พี จี เอส สร้างความเชื่อมั่นให้ผู้บริโภคด้วยกระบวนการทางสังคม กระบวนการรับรองออกแบบมาให้เหมาะสมกับท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสีย ได้แก่ ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ นักพัฒนา นักวิชาการ และผู้บริโภค โดยอาศัยกระบวนการทางสังคมการมีส่วนร่วม พบปะแลกเปลี่ยน บนพื้นฐานของความซื่อสัตย์ ความไว้วางใจ ความโปร่งใส ความเชื่อมั่น และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาจากเวทีของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยให้มีเอกสารหรือให้เกษตรกรกรอกแบบฟอร์มน้อยที่สุด และร่วมกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆที่สำคัญ ได้แก่

- กำหนดข้อกำหนดเกษตรอินทรีย์ของกลุ่ม จากหลักปรัชญาเกษตรอินทรีย์สากล โดยประยุกต์และอ้างอิงจากมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่ยอมรับของประเทศ เช่น มกษ.9000 เกษตรอินทรีย์เล่ม 1 และเล่ม 2 เขียนเป็นภาษาง่ายๆ สั้นๆ ให้สมาชิกเข้าใจง่าย โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับลักษณะการผลิตเกษตรอินทรีย์ของกลุ่ม สภาพเศรษฐกิจ-ภูมิสังคม และทรัพยากรในท้องถิ่น
- กำหนดวิธีการในการควบคุมตรวจสอบผู้ผลิตให้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กำหนด ให้สอดคล้องกับสภาพการผลิตขนาดฟาร์ม และเศรษฐกิจ-สังคมของแต่ละท้องถิ่น
- กำหนดขั้นตอนกระบวนการให้การรับรองการผลิต “เกษตรอินทรีย์” โดยการฝึกปฏิบัติการตรวจฟาร์มให้กับเกษตรกรและเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติให้สอดคล้องกับมาตรฐาน เป็นผู้ตรวจประเมินของกลุ่ม ในขั้นตอนการตรวจเยี่ยมแปลงเพื่อน อนุญาตให้สมาชิกกลุ่ม ผู้บริโภค ผู้ประกอบการร่วมการตรวจ และให้คำแนะนำกันได้ และการรับรองฟาร์มต้องผ่านที่ประชุมกลุ่มเห็นชอบ และเกษตรกรต้องร่วมกระบวนการกลุ่มตลอดเพื่อพัฒนาจนได้รับการรับรอง

พี จี เอส เป็นกระบวนการที่ไม่มีสูตรสำเร็จ มีความเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น ตามทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในชุมชน ซึ่งเหมาะสมกับการทำฟาร์มขนาดเล็ก ขยายตรง มีการพบปะแลกเปลี่ยนกันเป็นประจำระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค หรือผู้ประกอบการ ผู้ผลิต พี จี เอส ทุกคนเป็นผู้ปฏิบัติจริงจากจิตวิญญาณ มากกว่าเป็นผู้ผลิตที่ต้องพิสูจน์ให้ผู้ตรวจของหน่วยตรวจรับรองบุคคลที่ 3 จากการดูบันทึกและเอกสารเป็นหลัก ถึงแม้ว่ากลุ่มที่ทำ พี จี เอส ในประเทศต่างๆจะมีวิธีการที่หลากหลาย แต่ทุกกลุ่มต้องอยู่ภายใต้หลักการเดียวกัน

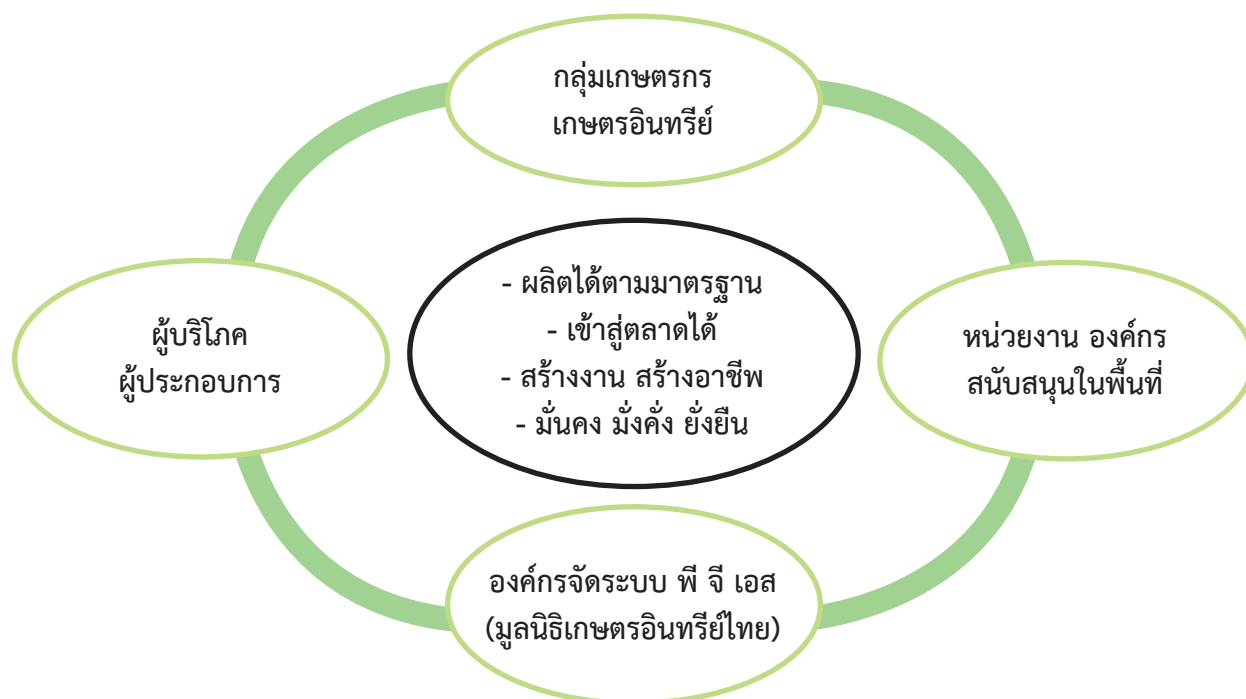

จะเริ่มโครงการ พี จี เอส ได้อย่างไร?

3.1 การรวมกลุ่มขับเคลื่อน พี จี เอส

เกิดขึ้นได้จากความต้องการของกลุ่มเกษตรกรเป็นหลัก แสวงหาแนวร่วมการพัฒนา ร่วมกับหน่วยงานหรือองค์กรหรือผู้ประกอบการ หรืออาสาสมัคร เพื่อจุดมุ่งหมายเดียวกัน ดังนี้

3.1.1 รวมกลุ่มผู้ผลิตเกษตรกรอินทรีย์ เกิดจากผู้ผลิตที่มีรูปแบบการเกษตรใกล้เคียงกัน หรืออยู่บริเวณหมู่บ้านใกล้เคียงกัน 5 รายขึ้นไปรวมตัวกัน ต้องการมีใบรับประกันความเป็นอินทรีย์ แต่ไม่ต้องการใช้บริการหน่วยตรวจรับรองเพราะเสียค่าใช้จ่ายสูงและมีระบบบันทึกข้อมูลเอกสารที่ซับซ้อน อีกทั้งผลผลิตที่ได้หลากหลายชนิดและปริมาณไม่มาก และต้องการเปิดตลาดท้องถิ่น เช่น ตลาดนัดสีเขียว ขยายตรงให้สมาชิก หรือเหตุผลทางเศรษฐกิจ-สังคม โดยมีหน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรสนับสนุนต้องการส่งเสริมการค้าที่เป็นธรรม ความเสมอภาคของการกระจายรายได้ **ร่วมสร้างตลาดทางเลือก**ให้กับผู้บริโภคในการเลือกซื้ออาหารที่ดีต่อสุขภาพ (ตามรูปภาพที่ 2)

รูปภาพที่ 2 แสดงองค์ประกอบการรวมกลุ่ม พี จี เอส

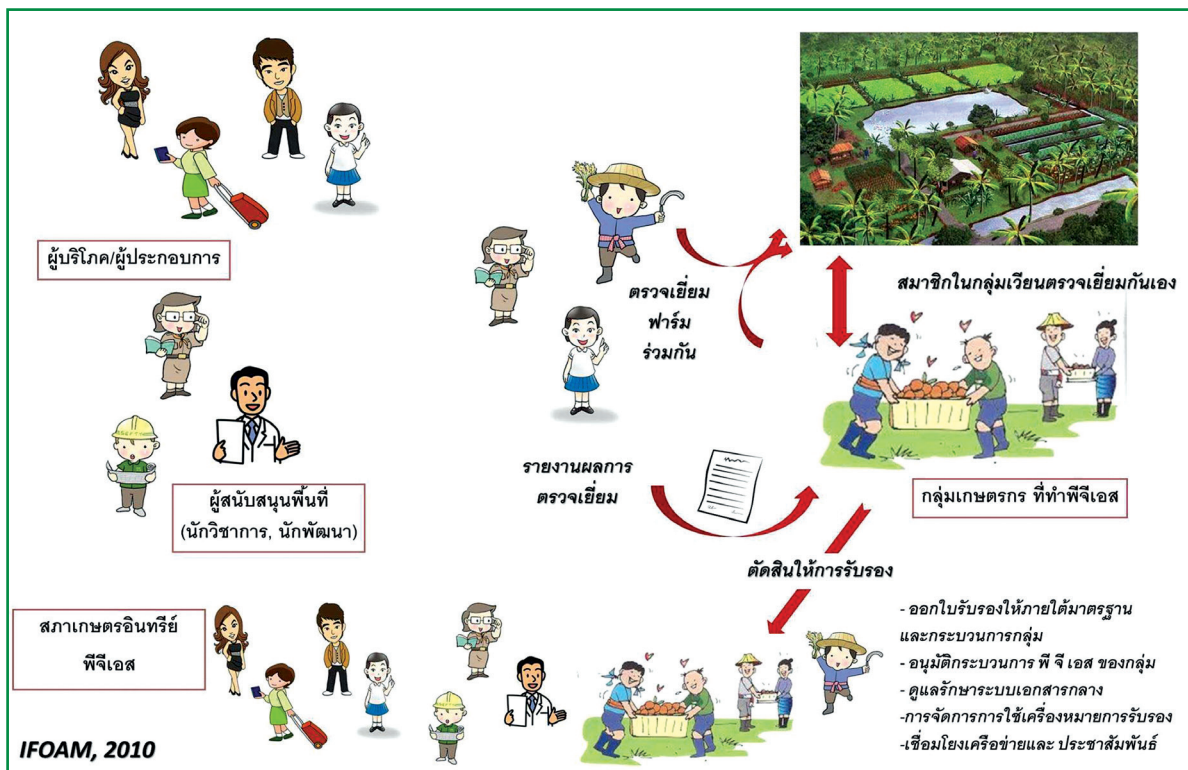
3.1.2 การยอมรับและการประยุกต์ใช้

รวบรวมแนวร่วมสนับสนุน หรือเป็นพี่เลี้ยง เช่น หน่วยราชการ องค์กรอิสระ สถาบันในท้องถิ่น นักวิชาการ นักส่งเสริม และผู้บริโภค เป็นต้น ในการเริ่มต้นพัฒนาระบบ การจัดทำโครงการของกลุ่ม จะต้องศึกษามาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมมากำหนดเป็นข้อกำหนดการปฏิบัติของกลุ่ม และจัดทำแนวทางปฏิบัติที่เป็นภาษาที่อ่านเข้าใจได้ง่าย และมีกฎเกณฑ์ในการควบคุมสมาชิกให้ปฏิบัติตาม และกำหนดบทลงโทษหากไม่ปฏิบัติตาม เกษตรกรต้องร่วมกระบวนการกลุ่มตลอด สมัครใจร่วมโครงการ และต้องยอมรับข้อกำหนดเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มและปฏิบัติตามกฎกติกาของกลุ่ม รวมทั้งการเข้าร่วมประชุม ร่วมกิจกรรมที่สำคัญของกลุ่ม

3.1.3 ลงทะเบียนกับมูลนิธิเกษตรอินทรีย์ไทย (องค์กรกลางจัดระบบ)

เมื่อองค์กรกลางรับขึ้นทะเบียนแล้ว จะดำเนินการฝึกอบรมที่จำเป็นในการจัดทำระบบเอกสารและกระบวนการรับรองให้กับกลุ่ม รวมทั้งฝึกให้เกษตรกรเป็นผู้ตรวจฟาร์มตามมาตรฐาน และติดตามให้คำแนะนำกลุ่ม หากเป็นกลุ่มที่คุ้นเคยกับระบบควบคุมภายในมาแล้ว ก็สามารถดำเนินการได้เลย (รูปภาพที่ 3)

ทำไมต้องมีองค์กรกลางจัดระบบ ? เพื่อให้ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มต่างๆ เป็นที่ยอมรับ และมีวิธีการปฏิบัติเป็นไปตามหลักการของ พี จี เอส ซากล (IFOAM) และใช้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย (มกษ.9000 เล่ม 1 และเล่ม 2) และเพื่อประโยชน์ในการยอมรับของหน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่ควบคุมระบบรับรองและมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์เชื่อมโยงการตลาดและผู้บริโภคด้วยเครื่องหมายรับรองเดียวกัน เพื่อป้องกันการสับสนของผู้บริโภค

รูปภาพที่ 3 กระบวนการของระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วมโดยทั่วไป

3.2

คุณสมบัติของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ พี จี เอส ที่เข้าร่วมโครงการ

- 1) มีการรวมกลุ่มผู้ผลิตที่มีลักษณะการผลิตเกษตรอินทรีย์ที่คล้ายกันหรืออยู่หมู่บ้านเดียวกัน 5 รายขึ้นไป และพื้นที่การผลิตเหมาะสมกับระบบเกษตรอินทรีย์
- 2) กลุ่มผู้ผลิตต้องมีแนวคิดมุ่งมั่นที่จะทำเกษตรอินทรีย์ ไม่เปลี่ยนกลับไปกลับมากับการผลิตปกติ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี มีความซื่อสัตย์ และมีความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค ต่อทรัพยากร และต่อสิ่งแวดล้อม
- 3) กลุ่มผู้ผลิตมีความสมัครใจ และต้องการมีการรับรองตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้บริโภค และขยายฐานการตลาด
- 4) กลุ่มมีความเข้มแข็งด้านศักยภาพของคนในชุมชน การบริหารจัดการกลุ่ม เช่น การรวมกลุ่มผลิต และจัดการด้านการตลาด ซึ่งเป็นหลักประกันในความสำเร็จของโครงการ
- 5) มีภาคีเครือข่ายจากภาครัฐ สถาบันการศึกษา องค์กรท้องถิ่น เอกชน เป็นพี่เลี้ยง หรือเป็นผู้สนับสนุน หรือส่งเสริมการเรียนรู้ หรือจัดหาช่องทางตลาด

การควบคุมภายในกลุ่มและเอกสารที่จำเป็น

4.1

ผู้บริโภคจะเชื่อมั่นในกระบวนการผลิตเกษตรอินทรีย์ของสมาชิกได้อย่างไร?

การสร้างเชื่อมั่นได้นั้น กลุ่มผู้ผลิต จะต้องจัดทำระบบการควบคุมภายใน โดยใช้หลักการของ พี จี เอส ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เป็นกระบวนการทางสังคม ซึ่งมีหลากหลายวิธีปฏิบัติ ไม่มีสูตรสำเร็จ ได้แก่

- กลุ่มมีความเข้มแข็ง สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่ม เช่น จัดให้มีการประชุมทุกเดือน พบปะตรวจเยี่ยมแปลงผลิตหมุนเวียนกัน ทุกฟาร์มมีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้
- การมีเอกสารเป็นลายลักษณ์อักษร ได้แก่ โครงสร้างกลุ่ม กฎ กติกากลุ่ม มีคำปณิญา ขั้นตอนการตรวจเยี่ยมฟาร์มประจำปี วิธีการรับรอง และบทลงโทษกรณีสมาชิกฝ่าฝืนข้อกำหนด
- สร้างความเชื่อมั่นด้วยระบบการตรวจเยี่ยมฟาร์มโดยกลุ่มแต่งตั้งคณะผู้ตรวจเยี่ยมเพื่อน มีหน้าที่ตรวจเยี่ยมฟาร์มเพื่อน และเชิญผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือเครือข่ายสังคมของท้องถิ่นร่วมตรวจเยี่ยมฟาร์ม ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แนะนำเพื่อนในการพัฒนาการผลิตเข้าสู่มาตรฐาน
- ให้ผู้บริโภค หรือผู้ประกอบการ มีส่วนร่วม เช่น การจัดให้มีวันผู้บริโภคพบผู้ผลิต เยี่ยมฟาร์มของกลุ่ม หรือร่วมการตรวจเยี่ยมฟาร์ม หรือร่วมประชุมกลุ่ม
- ผู้บริโภคสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้จากทะเบียนผู้ได้รับการรับรองในระบบสื่อสารสนเทศขององค์กรจัดระบบ เพื่อให้ผู้บริโภคทั่วไปสามารถตรวจสอบได้ถึงวิธีการผลิต และกระบวนการรับรองฟาร์ม

4.2

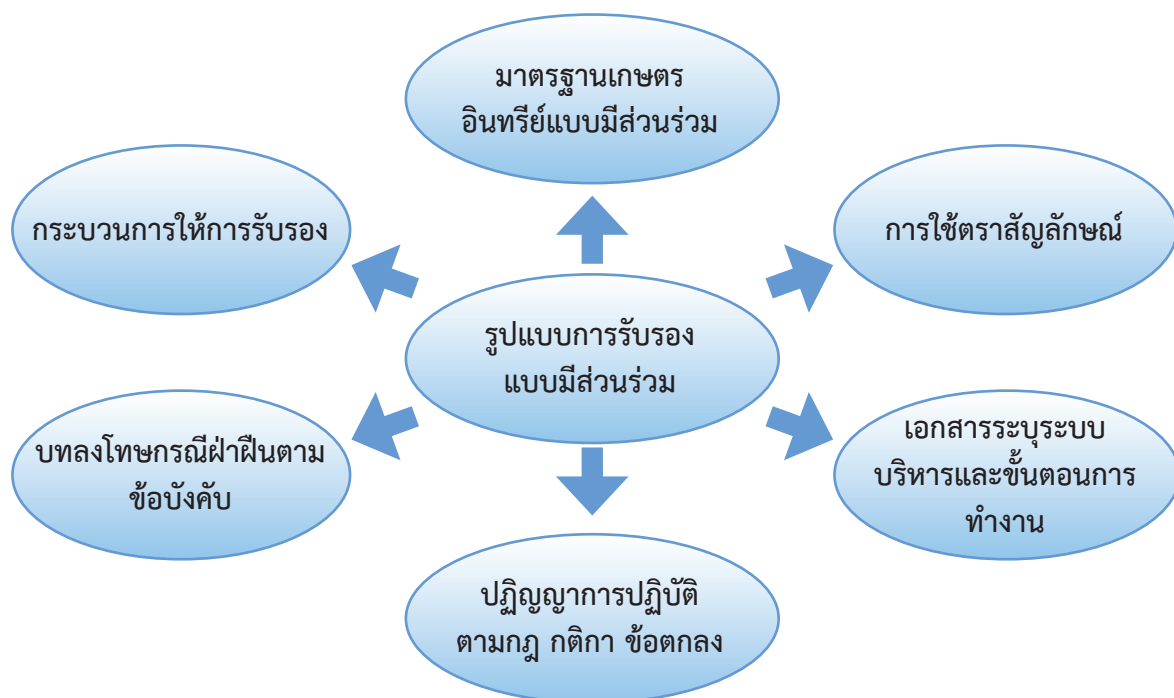
การจัดเอกสารที่จำเป็นในระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม (รูปภาพที่ 4)

ในระบบนี้ต้องการให้มีเอกสารน้อยที่สุด ความสำคัญอยู่ที่การปฏิบัติในฟาร์ม และความมุ่งมั่นของผู้ผลิต และมีกฎกติกา บทลงโทษในการควบคุมผู้ผลิต รวมทั้งจิตวิญญาณในการดำเนินการร่วมกัน แต่เพื่อสร้างความเชื่อมั่นกลุ่มจะต้องทำเอกสารแสดงเจตน์จำนงค์และวิธีการควบคุมสมาชิก ดังนี้

4.2.1 กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ พี จี เอส ต้องจัดทำ

1) มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และข้อกำหนดการได้รับการรับรองของกลุ่ม

- กลุ่มจะต้องจัดทำข้อกำหนดการปฏิบัติเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มเป็นภาษาที่ง่ายๆ สั้นๆ ต่อความเข้าใจของผู้ผลิต โดยรวมเอาข้อกำหนดของการผลิตเกษตรอินทรีย์ กฎระเบียบ/มาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมแนบท้ายนี้เป็นต้นแบบ ทั้งนี้ต้องพิจารณาตามลักษณะการผลิต ขนาดฟาร์ม สภาพเศรษฐกิจ-สังคม วิถีชีวิต วัฒนธรรม และทรัพยากรแต่ละพื้นที่ และต้องคำนึงถึงความยั่งยืนของการใช้ทรัพยากรหมุนเวียน การรักษาสมดุลของระบบนิเวศ ความหลากหลายทางชีวภาพ และสวัสดิภาพสัตว์
- ต้องเขียนหลักปรัชญาของกลุ่มที่ชัดเจน คุณค่าในการทำ แจ่มแจ้งชัดเจน เผยแพร่ให้กับสาธารณะรับรู้
- รูปแบบข้อกำหนดเกษตรอินทรีย์ของกลุ่ม ต้องเหมาะสมกับทุนทรัพยากร แรงงาน การลงทุน และความรู้ความสามารถของผู้ส่งเสริม และเกษตรกร
- ข้อปฏิบัติต้องได้รับการสื่อสารให้ผู้ผลิตทุกคนเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งด้วยภาษาท้องถิ่น
- หากสมาชิกไม่สามารถอ่านและเขียนได้ ผู้จัดการกลุ่มต้องมีการอธิบายรายละเอียดของข้อกำหนด หรือ การตรวจการปฏิบัติจริง สิ่งไหนทำได้ สิ่งไหนเป็นข้อห้ามสำคัญ และมีการทบทวนการปฏิบัติเป็นระยะ

รูปภาพที่ 4 : เอกสารและการควบคุมภายในกลุ่ม

2) คู่มือการผลิตเกษตรอินทรีย์ของกลุ่ม กลุ่มต้องจัดทำเอกสารที่จำเป็น ดังนี้

- โครงสร้างกลุ่ม กำหนดบทบาทหน้าที่ของกรรมการ
- ขั้นตอนการตรวจประเมินและกระบวนการรับรองฟาร์ม
- รายการตรวจประเมินฟาร์ม (checklists)
- การใช้ตราสัญลักษณ์
- บทลงโทษการไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์
- ฐานข้อมูลของสมาชิก (ตามแบบฟอร์ม F-3)

3) สมาชิกแต่ละรายให้ คำปฏิญาณการปฏิบัติตามข้อบังคับของกลุ่ม โดยจัดทำแบบฟอร์มสัญญาให้สมาชิกเซ็นชื่อว่าจะปฏิบัติตามข้อกำหนดในมาตรฐานและกฎกติกาของกลุ่ม หรือการกล่าวคำสัตย์ปฏิญาณร่วมกัน

4) บันทึกการตรวจประเมินฟาร์ม และการตรวจติดตาม

5) บันทึกการประชุม และรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

6) ข้อมูลผู้ได้รับการรับรอง

7) บันทึกข้อเสนอแนะแก้ไขด้านเทคนิคของที่ปรึกษา

4.2.2 สำหรับเกษตรกรผู้ผลิต ต้องจัดทำแผนการผลิตเกษตรอินทรีย์ของฟาร์ม (แบบฟอร์ม F-2) ประกอบด้วยข้อมูล ดังนี้

- แผนผังฟาร์ม แสดงแปลงผลิตทุกแปลงพร้อมมีหมายเลขกำกับ
- ชนิดของพืช ชนิดสัตว์ที่เลี้ยง และปริมาณผลผลิตต่อปี
- การจัดการดิน น้ำ การควบคุมศัตรูพืช สัตว์ ปุ๋ยอินทรีย์
- หลักฐานการนำเข้าปัจจัยการผลิต แสดงแหล่งที่มา เช่น ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ อาหารสัตว์ เป็นต้น

หมายเหตุ : การควบคุมภายในที่ดีไม่สำคัญที่บันทึก อยู่ที่สมาชิกมีความมุ่งมั่นในหลักการเกษตรอินทรีย์ เข้าใจในมาตรฐานการผลิต และการควบคุมกันเองของสมาชิกที่ใกล้ชิดกัน รวมทั้งความสามารถของผู้ตรวจฟาร์มที่จะประเมินความสามารถในการจัดการฟาร์มของสมาชิก และคำแนะนำของผู้ร่วมตรวจเยี่ยมฟาร์มเพื่อน

การตรวจเยี่ยมฟาร์มเพื่อน Peer Reviews

5.1

ลักษณะเฉพาะของการตรวจเยี่ยมฟาร์มแบบมีส่วนร่วม

5.1.1 เป็นการตรวจประเมินการทำตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของกลุ่ม โดยคณะผู้ตรวจเยี่ยมซึ่งเป็นเกษตรกรด้วยกัน และได้รับการแต่งตั้งจากกลุ่ม ซึ่งอาจมีที่ปรึกษากลุ่มหรือผู้บริโภคร่วมตรวจด้วยรูปแบบการตรวจไม่ใช่การจับผิดหรือตรวจตามข้อกำหนดเท่านั้น แต่เป็นการตรวจสอบความเข้าใจในมาตรฐานและวิธีปฏิบัติในฟาร์ม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันถึงแนวทางการปฏิบัติที่สอดคล้องกับมาตรฐาน

5.1.2 การตรวจเยี่ยมฟาร์มเป็นแบบเพื่อนเยี่ยมเพื่อน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

- ฟาร์มหรือสถานที่ผลิตต้องได้รับการตรวจอย่างน้อยปีละ 1-2 ครั้งขึ้นอยู่กับลักษณะการผลิต และมีการตรวจติดตามโดยไม่แจ้งให้ทราบล่วงหน้า
- เทคนิคการตรวจฟาร์มต้องกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของสมาชิก และกระบวนการเรียนรู้ เน้นการมีส่วนร่วม โดยคณะกรรมการตรวจเยี่ยมฟาร์มประจำกลุ่มทำหน้าที่สรุปผลการตรวจ
- การตรวจฟาร์ม โดยคณะกรรมการตรวจเยี่ยมฟาร์มอย่างน้อย 3 คน ในแต่ละครั้งเลือกกรรมการตรวจที่ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน เช่นไม่ตรวจฟาร์มตนเอง ไม่ตรวจญาติพี่น้อง ควรตรวจข้ามหมู่บ้าน ควรเชิญที่ปรึกษา นักวิชาการร่วมตรวจ และเจ้าของฟาร์มจะต้องร่วมในการตรวจตนเองด้วย
- รูปแบบการตรวจฟาร์มอาจเป็นการให้คำแนะนำ หรือการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อการพัฒนา
- ในปีแรกผู้ตรวจฟาร์มอาจไม่มีทักษะพอ ที่ปรึกษาจะต้องร่วมตรวจและสอนไปด้วย โดยต้องระมัดระวังดังนี้
 - คู่มือการตรวจประเมินต้องชัดเจน จัดทำรายการตรวจประเมิน (checklists) ที่ระมัดระวังการตีความที่ชัดเจน ด้วยภาษาที่ง่าย
 - รายการตรวจประเมิน ควรหลีกเลี่ยงการเขียนบรรยายความ ต้องเป็นคำถามที่ตอบ ใช่ หรือ ไม่ใช่
 - รายการคำถามตรวจประเมินต้องมีทุกหัวข้อสำคัญในมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของกลุ่ม
- ผู้ตรวจฟาร์มไม่มีอำนาจหน้าที่ตัดสินการให้การรับรอง ต้องนำผลการตรวจเข้าที่ประชุมกลุ่มให้คณะกรรมการให้การรับรองตัดสินใครควรผ่านหรือใครจะต้องปรับปรุง

5.1.3 เป็นการควบคุมโดยสังคม ซึ่งจะเชื่อถือได้ก็ต่อเมื่อ

- เกษตรกรผู้ผลิตมีความเป็นเจ้าของโครงการร่วมกัน ร่วมรับผิดชอบในระบบร่วมกัน เช่น การป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีสังเคราะห์ หากมีองค์กรภายนอกตรวจพบสารเคมีตกค้างในผลผลิต อาจถูกถอนใบอนุญาตทั้งกลุ่มหากกลุ่มไม่มีคำชี้แจงหรือเพิกเฉยไม่แก้ไข
- กลุ่มผู้ผลิตมีการตกลงกฎ กติกา บทลงโทษกันก่อน หากไม่ปฏิบัติตามมาตรฐาน
- การไม่ผ่านการตรวจประเมินไม่ได้หมายความว่าทำผิด แต่เป็นการให้ผู้ผลิตต้องเรียนรู้เพื่อพัฒนาการผลิตให้สอดคล้องกับมาตรฐาน

5.1.4 สมาชิกต้องแสดงเจตน์จางการปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของกลุ่ม มีวิธีปฏิบัติที่หลากหลาย เช่น

- **การจัดทำแผนการผลิตเป็นเอกสาร** (แบบฟอร์มที่ 2) – หากผู้ผลิตทำได้จะเป็นวิธีที่ดีที่สุดเนื่องจากตรวจสอบได้ง่ายโดยแสดงกิจกรรมในฟาร์ม การปฏิบัติตามข้อกำหนดในมาตรฐาน ประกาศให้ทราบทั่วกัน อาจทำโดยที่ปรึกษาช่วยเขียนตามคำบอกเล่าของผู้ผลิตในแต่ละหัวข้อของมาตรฐาน ประโยชน์ที่ได้ ทำให้ผู้ผลิตคิดทบทวนการทำตามมาตรฐานแต่ละข้อใช่หรือไม่ และมีสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขอะไรบ้าง ที่ปรึกษาอาจช่วยให้คำแนะนำได้ โดยมีการเซ็นรับรองโดยผู้ผลิต
- **การตอบแบบสอบถามตามข้อกำหนดในมาตรฐาน** – ในกรณีที่ผู้ผลิตไม่สามารถเขียนหนังสือได้ โดยจัดทำแบบสอบถาม เพื่อใช้ประเมินฟาร์มเกษตรกร มีคำถามทุกข้อตามข้อกำหนด เป็นการทบทวนการทำตามมาตรฐานที่ดี
- **การทำสัญญาหรือปณณญาของผู้ผลิต** – อาจเป็นสัญญาเดี่ยวหรือของกลุ่มและมีการเซ็นชื่อต่อกัน ในการปฏิบัติตามมาตรฐานและกฎกติกาของกลุ่ม และมีบันทึกการตรวจประเมินฟาร์มของกลุ่ม

- ระบุวันตรวจ และเซ็นชื่อทั้งผู้ตรวจและผู้รับการตรวจ วิธีนี้เหมาะกับกลุ่มที่เขียนหนังสือไม่ได้
- **การเสริมสร้างความรู้** – มีการประชุมทบทวนกันอย่างสม่ำเสมอ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องเทคนิคการผลิตต่างๆและการจัดการด้านการตลาด โดยมีการบันทึกการประชุม และผู้เข้าร่วมประชุมเป็นเอกสารไว้ตรวจสอบ
 - **การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่หลากหลาย** - ให้มีการร่วมตัดสินใจในแวนอน โดยแต่งตั้งผู้นำกลุ่ม และสลับเปลี่ยนหน้าที่กัน

5.2

ความแตกต่างระหว่างการรับรองแบบมีส่วนร่วม กับการรับรองแบบกลุ่มโครงการ ICS (group certification system)

การรับรองแบบกลุ่มโครงการ	การรับรองแบบมีส่วนร่วม
1. เป็นการรับรองจากองค์กรภายนอก (หน่วยตรวจรับรอง) เป็นผู้กำหนด ภาวะเทียบ การปฏิบัติ	1. เป็นการรับรองโดยกลุ่มเกษตรกร ภายใต้กฎเกณฑ์ที่กำหนดจากเวทีของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
2. เป้าหมายการตลาดเป็นสินค้าเฉพาะอย่าง ไม่รับรองทั้งฟาร์ม	2. เป้าหมายตลาดท้องถิ่น ภายในประเทศ ขายตรง รับรองผลผลิตทั้งฟาร์ม
3. มีผู้ประกอบการเป็นเจ้าของโครงการ	3. กลุ่มเกษตรกรเป็นเจ้าของโครงการ
4. ระบบการให้การรับรอง 4.1 ผู้ตรวจจากหน่วยตรวจรับรองภายนอก จะตรวจระบบควบคุมภายในกลุ่ม เน้นบันทึกการจัดการฟาร์ม ปัจจัยการผลิต และสุ่มตรวจบางฟาร์ม จำนวนตามสภาพความเสี่ยง 4.2 ผู้ผลิตต้องบันทึกการปฏิบัติในฟาร์มอย่างละเอียด รวมทั้งปัจจัยการนำเข้า 4.3 ให้การรับรองเฉพาะสินค้าเป้าหมาย 4.4 ใบรับรองออกในนามของกลุ่ม และจะต้องจัดการสินค้าในรูปกลุ่ม ผู้ผลิตไม่สามารถขายได้อย่างอิสระ 4.5 ผู้บริโภคไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการรับรอง 4.6 ค่าตรวจรับรองแพง	4. ระบบการให้การรับรอง 4.1 ผู้ผลิตมีความรับผิดชอบในกระบวนการมากกว่า การตรวจฟาร์มโดยคณะกรรมการตรวจที่แต่งตั้งโดยกลุ่ม เน้นการมีส่วนร่วมและตรวจดูวิธีปฏิบัติในฟาร์ม ร่วมกับให้คำแนะนำจากที่ปรึกษากลุ่ม และตรวจทุกฟาร์ม 100 % 4.2 มีเอกสารให้บันทึกน้อยที่สุด 4.3 ให้การรับรองระบบการทำฟาร์ม และทุกชนิดของสินค้าที่ผลิตได้ในฟาร์ม 4.4 ผู้ผลิตแต่ละรายเป็นเจ้าของใบรับรอง และสามารถขายสินค้าได้อย่างอิสระ 4.5 ผู้บริโภคสามารถร่วมตรวจประเมินฟาร์ม 4.6 ค่าตรวจรับรองตกลงกันภายในกลุ่ม
5. สิ่งเหมือนกัน 5.1 ต้องปฏิบัติตามหลักการและมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เหมือนกัน แต่การรับรองแบบมีส่วนร่วมประยุกต์มาตรฐานให้เข้ากับ ทรัพยากร วิธีชีวิตและประเพณีปฏิบัติของท้องถิ่น 5.2 มีระบบควบคุมภายใน (internal control system) คล้ายกัน เช่น มีโครงสร้างกลุ่ม คู่มือปฏิบัติ ภาวะเทียบ บทลงโทษ และทะเบียนสมาชิก และแผนผังฟาร์ม เหมือนกัน แต่การรับรองแบบกลุ่ม เน้นการมีบันทึกการปฏิบัติเป็นเอกสารเป็นลายลักษณ์อักษร แต่การรับรองแบบมีส่วนร่วมเน้นจิตวิญญาณของผู้ปฏิบัติ และตรวจการปฏิบัติในฟาร์มเทียบเคียงกับมาตรฐาน ให้สมาชิกแนะนำและควบคุมกันเองเป็นหลัก	

การจัดองค์การในการรับรอง และขั้นตอนการขึ้นการรับรอง

โครงสร้างองค์กรในกระบวนการรับรองแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 4 กลุ่มหลัก ตามรูปภาพที่ 5

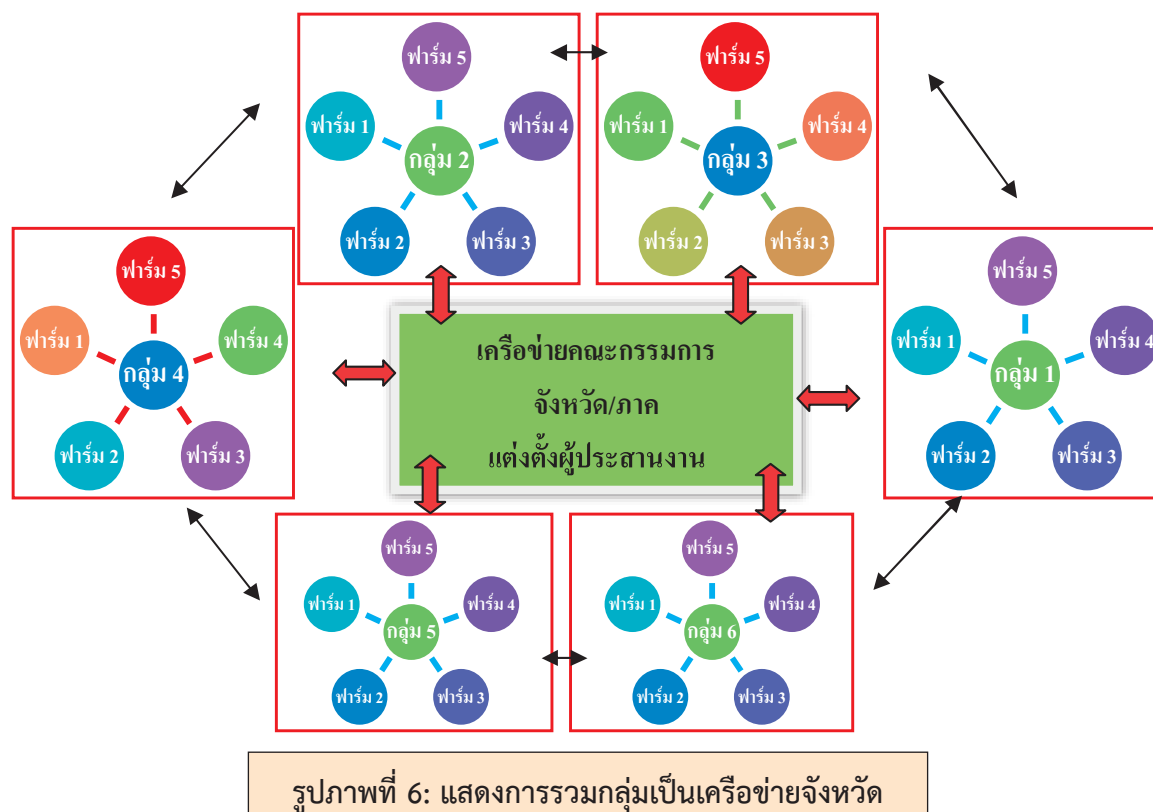
PGS Participatory Guarantee System ORGANIC

คณะกรรมการกลุ่ม พี จี เอส

ผู้ประสานงาน

ผู้สนับสนุน นักส่งเสริม ผู้ประกอบการ ตลาด

ตัวอย่าง โครงสร้างกลุ่มเกษตรอินทรีย์ พี จี เอส

6.2 บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของแต่ละระดับในกระบวนการรับรอง (รูปภาพที่ 7)

1) เกษตรกรผู้ผลิต

- เข้าใจหลักการ มาตรฐาน และข้อกำหนดเกษตรอินทรีย์ และปฏิบัติให้สอดคล้องกับมาตรฐาน
- จัดทำแผนการผลิตและได้รับการตรวจประเมินวิธีปฏิบัติตามข้อกำหนด
- ทำสัญญาการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของกลุ่ม
- เข้าร่วมการประชุม สัมมนา ฝึกอบรม โดยกลุ่มจังหวัดหรือภาค
- เข้าร่วมกิจกรรมตรวจประเมินฟาร์ม
- เข้าร่วมประชุมกลุ่ม และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน
- อนุญาตให้ตรวจเยี่ยมฟาร์มได้

2) กลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ พี จี เอส

เป็นการรวมกลุ่มผู้ผลิต ที่มีรูปแบบการผลิตใกล้เคียงกัน หรืออยู่บริเวณหมู่บ้านใกล้เคียงกัน 5 รายขึ้นไปต้องการมีใบรับประกันความเป็นอินทรีย์ เพื่อเข้าถึงตลาดใหม่ๆ ได้ ในเบื้องต้นต้องมีพี่เลี้ยง อาจเป็น นักส่งเสริม นักพัฒนาสังคม ที่มาจากองค์กรภาครัฐ หรือองค์กรเอกชนที่เข้าใจระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วมเป็นที่เล็งในการจัดทำระบบเอกสาร กฎเกณฑ์ ระบบการตรวจประเมิน แบบฟอร์มต่างๆ คำสัญญา กลุ่มจะต้องแต่งตั้งผู้ตรวจประเมินฟาร์ม ซึ่งจะต้องได้รับการฝึกอบรมเข้มข้นเรื่องมาตรฐานและการตรวจฟาร์ม โดยกลุ่มมีบทบาทความรับผิดชอบดังนี้

- เป็นจุดรับเรื่อง รวบรวมเอกสารการขอการรับรองของผู้ผลิต
- จัดทำสัญญาของเกษตรกร และรวบรวม ตรวจสอบ
- จัดระบบการตรวจฟาร์ม กำหนดการตรวจฟาร์ม
- เป็นที่ปรึกษาให้กับเกษตรกร รวมทั้งสนับสนุน จัดหาปัจจัยการผลิตของกลุ่ม
- เป็นผู้รวบรวมผลการตรวจฟาร์ม เอกสารสัญญา และแผนการผลิตของแต่ละฟาร์มส่งให้กับเครือข่ายผู้ประสานงานจังหวัด/ภาค
- เป็นผู้กำหนดบทลงโทษ สมาชิกที่ฝ่าฝืนกติกา
- จัดทำรายงานผลผลิตของกลุ่มแต่ละปีส่งให้เครือข่ายจังหวัด/ภาค

3) ผู้ประสานงานเกษตรอินทรีย์พี จี เอส จังหวัด/ภาค

- เป็นคณะกรรมการจังหวัด/ภาค ประกอบด้วย เกษตรกรผู้แทนกลุ่ม และผู้ไม่ใช่เกษตรกร เช่น นักวิชาการ นักส่งเสริม ผู้บริโภค องค์กรสนับสนุน โดยมีผู้ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการดำเนินการด้านธุรการและเอกสาร ซึ่งจะต้องมีองค์กรสนับสนุนงบประมาณ
- แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการ ประกอบด้วยเกษตรกร และผู้ไม่ใช่เกษตรกร คณะกรรมการนี้ มีขอบเขตหน้าที่ ดังนี้
 - เป็นผู้จัดฝึกอบรมให้กับส่วนกลาง เช่น การเรียนรู้เรื่องมาตรฐาน การศึกษาดูงานให้กับเกษตรกร ปฏิบัติที่สอดคล้องกับมาตรฐาน
 - จัดทำระบบเอกสาร คู่มือ มาตรฐานเป็นภาษาที่ง่ายต่อเกษตรกร
 - ตรวจสอบเอกสารการขอการรับรอง ความครบถ้วน ของสมาชิกกลุ่ม
 - เป็นผู้รวบรวมการรับรองฟาร์มของสมาชิกกลุ่มต่างๆ และส่งเรื่องขึ้นทะเบียนให้กับส่วนกลาง เพื่อออกเลขทะเบียน
 - รับเลขทะเบียนผู้ได้รับการรับรองจากส่วนกลาง แล้วออกใบรับรองประจำปีให้กับเกษตรกร และส่งใบประกาศผลการรับรองกลับให้ผู้ได้รับการรับรอง
 - ร่วมสุ่มตรวจฟาร์มกับคณะกรรมการตรวจประเมินของกลุ่ม หรือเก็บตัวอย่างตรวจสอบสารตกค้าง กรณีได้รับการร้องเรียนหรือมีความเสี่ยง
 - สร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการรับรองโดย
 - จัดทำรายชื่อผู้ได้รับการรับรองทุกฟาร์มให้เข้าถึงได้ เช่นเป็นเอกสาร สื่อดิจิทัล
 - สร้างการยอมรับร่วมระหว่างกลุ่มแต่ละภาค โดยจัดให้มีการตรวจประเมินข้ามภูมิภาค
 - จัดวันเยี่ยมชมฟาร์มให้กับผู้สนใจและผู้บริโภค

4) องค์กรบริหารจัดการส่วนกลาง โดยมูลนิธิเกษตรอินทรีย์ไทย ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณจากแหล่งต่างๆ เช่นตามแผนงานของรัฐ หรือ ภาวศึเครือข่ายที่สนับสนุน องค์กรบริหารจัดการ หรือจากการบริจาคของกลุ่มเครือข่าย มีหน้าที่ดังนี้

1. จัดทำหลักสูตรที่จำเป็น และประสานงานการจัดฝึกอบรมให้กับเครือข่ายภาคดำเนินการ
2. ร่วมดูแลการจัดการระบบประกันคุณภาพของเครือข่ายภาค/จังหวัด เช่น
 - จัดทำและปรับปรุงเอกสารให้เหมาะสม เช่น มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ชุมชน และ แบบฟอร์มรายการตรวจประเมิน เป็นต้น
 - จัดทำระบบฐานข้อมูลผู้ได้รับการรับรอง และออกหมายเลขสมาชิกที่ได้รับการรับรอง ส่งให้เครือข่ายภาค
 - ให้ใช้ตราสัญลักษณ์ และถอดถอนในกรณีได้รับการร้องเรียนและพบความผิดจริงโดยกลุ่มไม่ดำเนินการใดๆ
 - สุ่มตรวจสอบสารตกค้างในผลผลิต ของผู้ได้รับการรับรอง นำผลตรวจขึ้นเว็บไซต์
3. จัดการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงระบบส่วนกลางที่ไม่กระทบต่อระดับท้องถิ่น
4. ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ผู้บริโภค จัดหาตลาดในระดับประเทศ ในสื่อต่างๆ
5. จัดระบบการตรวจสอบย้อนกลับในสื่อที่เหมาะสม เช่นการจัดทำฐานข้อมูลสมาชิกที่ได้รับการรับรองในระบบสารสนเทศ พร้อมนำวิธีการปฏิบัติในฟาร์มและการตรวจประเมินการปฏิบัติตามมาตรฐานขึ้นในเว็บไซต์ ให้สามารถเข้าถึงได้

5) สมัชชาเกษตรกรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ระดับประเทศ (ชื่อองค์กรอาจมีการตกลงภายหลัง) ในเบื้องต้น มูลนิธิเกษตรกรอินทรีย์ไทย ทำหน้าที่นี้

- เป็นเป้าหมายสุดท้ายของโครงการหลังจากที่ได้ดำเนินการกับกลุ่มนำร่องไปแล้ว และเครือข่ายมีความเข้มแข็ง เพื่อให้ระบบมีความยั่งยืนในการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
- สมัชชาเกษตรกรอินทรีย์ พี จี เอส นี้ เป็นคณะกรรมการระดับประเทศ ประกอบด้วย ผู้แทนหน่วยงานหรือองค์กรร่วมดำเนินการ ผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (หน่วยงานต่างๆ ร่วมดำเนินการ) ตัวแทนผู้บริโภค ตัวแทนกลุ่มเกษตรกรหรือเครือข่าย นักวิชาการ เพื่อทำหน้าที่กำกับนโยบาย กำหนดกฎ ระเบียบ วิธีปฏิบัติ และกำหนดหลักเกณฑ์การให้การรับรองทั้งระบบ

6.3 ขั้นตอนการปฏิบัติการให้การรับรองในระดับต่างๆ (รูปภาพที่ 8)

ขั้นตอน ระดับฟาร์ม/ผู้ผลิต

ขั้นที่ 1

1. ผู้ผลิตสมัครใจเข้าร่วมกระบวนการรับรองอย่างมีส่วนร่วมกับกลุ่ม
2. ผู้ผลิตเข้าใจและยอมรับการปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์พื้นบ้านแบบมีส่วนร่วม
3. หยุดการใช้สารเคมีสังเคราะห์ ทุกชนิดและจัดการฟาร์มตามมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์ของกลุ่ม
4. ในกรณีฟาร์มไม่ได้ทำเกษตรอินทรีย์ทุกแปลงพร้อมกันหมด ผู้ผลิตต้องแสดงระยะเวลาการปรับทุกแปลงเข้าสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ภายในเวลาที่กำหนดโดยกลุ่ม
5. ลงนามในปฏิญญาการเข้าร่วมโครงการ (แบบฟอร์มที่ 1)
6. ตรวจสอบความเสี่ยงการปนเปื้อน และตรวจวิเคราะห์ธาตุอาหารในดิน โดยมีผลวิเคราะห์สารเคมี โลหะหนัก ตกค้างในดิน และน้ำ

ขั้นที่ 2

7. มีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม การประชุมและการฝึกอบรมที่สำคัญ
8. ทำแผนผังฟาร์มทุกแปลงที่ครอบครอง ประวัติฟาร์ม ชนิดพืชและสัตว์ที่เลี้ยงและปริมาณในปีก่อน และแผนในปีปัจจุบัน การปฏิบัติในฟาร์ม อาจให้ลูกหลานหรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมจัดทำ (แบบฟอร์มที่ 2)
9. ผู้ผลิตต้องมีส่วนร่วมในการตรวจประเมินฟาร์มของตนเอง

ขั้นที่ 3

10. ฟาร์มจะต้องได้รับการตรวจอย่างน้อยทุกฤดูกาลเพาะปลูกหรือรอบการเลี้ยงดูสัตว์ โดยคณะผู้ตรวจของกลุ่มอย่างน้อย 3 คน ที่ผ่านการฝึกอบรม
11. ต้องจัดทำรายการตรวจประเมินครบทุกหัวข้อของข้อกำหนดในมาตรฐาน และเขียนคำถามที่ให้ผู้ผลิตเข้าใจในทุกคำถาม หลีกเลี่ยงการตอบแบบบรรยายความให้ใช้คำตอบ ใช่ หรือ ไม่ใช่

ขั้นตอนระดับกลุ่ม

ขั้นที่ 1 การจัดการเตรียมเอกสาร ข้อมูลสมาชิกและขึ้นทะเบียนกลุ่ม

1. รวบรวมสมาชิก 5 รายขึ้นไป เป็นกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม
2. รวบรวมทำทะเบียนสมาชิก และประวัติฟาร์ม จัดทำเป็นฐานข้อมูล (แบบฟอร์มที่ 3)
3. อธิบายมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมให้กับสมาชิกทุกคน และร่วมกันกำหนดมาตรฐานเป็นภาษาที่ง่ายๆ แจกจ่ายให้สมาชิกทุกคน
4. จัดทำคู่มือโครงการของกลุ่ม กำหนดวิธีการตรวจประเมิน การรับรอง กฎกติกา บทลงโทษกรณีสมาชิกไม่ปฏิบัติตามสัญญา
5. ตรวจสอบการปฏิบัติของสมาชิก จะต้องปรับเข้าสู่เกษตรกรอินทรีย์ทุกแปลง หากยังมีการผลิตแบบปกติบางแปลงสมาชิกต้องแจ้งแผนการปรับทุกแปลงเข้าสู่มาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์พี จี เอส ภายในกำหนดเวลาที่ตกลงร่วมกัน
6. เพื่อความโปร่งใส ควรเชิญกลุ่มอื่นที่ร่วมโครงการรับรองนี้ หรือองค์กร หน่วยงาน เข้าร่วมการตรวจฟาร์มหรือให้คำแนะนำกระบวนการของกลุ่ม
7. ขอขึ้นทะเบียนกลุ่มกับเครือข่ายภาคหรือ ส่วนกลางมูลนิธิโดยตรง กรณีที่เป็นกลุ่มย่อยมากกว่า 5 กลุ่มรวมกันเป็นเครือข่าย และมีกระบวนการที่เข้มแข็ง (แบบฟอร์มที่ 3)
8. หากได้รับการยอมรับ หรือไม่มีข้อสงสัยจากเครือข่ายภาคหรือส่วนกลาง ส่วนกลางจะออกเลขทะเบียนให้กลุ่มต่อไป

ขั้นที่ 2 การประชุม ฝึกอบรมกลุ่มและร่วมกิจกรรมกับเครือข่าย

9. จัดประชุมสมาชิกตามแผนคู่มือ และมีการฝึกอบรมที่สำคัญ
10. เข้าร่วมประชุม หรือฝึกอบรมที่สำคัญของเครือข่าย
11. เชิญผู้มีประสบการณ์ ผู้มีการปฏิบัติที่ดีมาช่วยวิเคราะห์แก้ปัญหาการผลิตของกลุ่ม เช่น กรณีเกิดโรคระบาด การจัดการหมุนเวียนธาตุอาหาร การจัดการอาหารสัตว์ เป็นต้น
12. เก็บรักษาสถิติการประชุมกลุ่ม รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม และการเข้าร่วมฝึกอบรมที่สำคัญ
13. พิจารณาการใช้ปัจจัยการผลิตจากนอกฟาร์ม กรณีที่สมาชิกใช้ปัจจัยการผลิตจากนอกฟาร์ม หรือนอกกลุ่ม จะต้องให้ที่ประชุมกลุ่มพิจารณาสถานะความเป็นอินทรีย์ก่อน จึงสามารถนำไปใช้ได้ หากพบว่าสมาชิกใช้โดยไม่มีการร้องขอ ถือว่าไม่ผ่านมาตรฐาน

ขั้นที่ 3 การตรวจประเมินและการรับรอง

14. จัดทำแผนการตรวจฟาร์ม โดยแต่งตั้งผู้ตรวจอย่างน้อย 3 คนขึ้นไป ในหนึ่งคนจะต้องอ่านออกเขียนได้อย่างดี เพื่อกรอกแบบฟอร์มรายการตรวจประเมินและเขียนสรุปผล
15. ห้ามตรวจไขว้กันระหว่างฟาร์ม เช่น นาย ก.ตรวจนาย ข.และนาย ข.ตรวจนาย ก.
16. เชิญกลุ่มอื่น ผู้บริโภค ผู้ประกอบการ นักวิชาการ หรือตัวแทนสถาบัน ร่วมตรวจฟาร์มเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและถือโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
17. นำผลการตรวจฟาร์มทุกฟาร์มเข้าที่ประชุม วิเคราะห์วิจารณ์ทุกฟาร์มในที่ประชุมแล้วจึงตัดสินใจให้การรับรอง (แบบฟอร์มที่ 4)
18. แจ้งผลฟาร์มที่ไม่ผ่าน และวิเคราะห์วิจารณ์ทุกฟาร์ม รวมทั้งให้กำหนดระยะเวลาให้แก้ไข
19. คณะกรรมการตัดสินใจให้การรับรองฟาร์มที่ผ่านการตรวจประเมิน ลงนามในแบบฟอร์มรายงานการตรวจประเมินทุกฟาร์ม (แบบฟอร์มที่ 4) เป็นหลักฐาน เพื่อความโปร่งใสอาจนำผลการตรวจขึ้นเว็บไซต์ให้เข้าถึงได้
20. กรอรายละเอียดในแบบฟอร์มขอขึ้นทะเบียนฟาร์มที่ได้รับการรับรอง นำเสนอขอขึ้นทะเบียนและขอใบรับรองต่อเครือข่ายหรือส่วนกลางมูลนิธิ (แบบฟอร์มที่ 6)

ขั้นที่ 4 การขอขึ้นทะเบียนผู้ได้รับการรับรองและการออกใบรับรอง

21. กลุ่มตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบฟอร์มขอขึ้นทะเบียนผู้ได้รับการรับรอง และตรวจเอกสาร
22. ส่งแบบฟอร์มการขอขึ้นทะเบียนให้กับเครือข่ายภาค หรือสามารถส่งให้ส่วนกลางโดยตรงทางอินเทอร์เน็ต แล้วส่งเอกสารฉบับจริงให้กับเครือข่ายภาค
23. เครือข่ายภาคตรวจรายละเอียดในเอกสาร หากไม่มีข้อสงสัยอนุมัติ หากมีข้อสงสัยต้องพิจารณาว่าต้องตรวจติดตามหรือเก็บตัวอย่างวิเคราะห์ แต่เครือข่ายภาคไม่มีอำนาจเพิกถอนรายใดรายหนึ่ง หากไม่อนุมัติต้องทั้งกลุ่ม (ฉะนั้นกลุ่มต้องตรวจสอบการปฏิบัติของสมาชิกให้ดีที่สุดทุกราย)
24. ส่งมอบใบรับรองที่ได้จากเครือข่ายภาคให้กับสมาชิกที่ได้รับการรับรอง

ขั้นตอนระดับผู้ประสานงานภาคหรือ จังหวัด(เครือข่ายประสานงาน)

ขั้นที่ 1

1. รับแบบฟอร์มการขึ้นทะเบียนจากกลุ่มทั้งทางเอกสารและออนไลน์ ตรวจสอบรายละเอียดของแต่ละฟาร์ม และการรับรองของกลุ่ม อาจเป็นเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น พี่เลี้ยงเซ็นรับรองด้วย
2. หากมีข้อตกลงค่าใช้จ่าย(เพื่อเป็นค่าบริหารจัดการ) ให้กลุ่มจ่ายเงินตามข้อตกลง
3. ตรวจสอบความเข้มแข็งของกลุ่มในการควบคุมดูแลสมาชิกทุกรายให้ปฏิบัติตามคดียุติธรรมกับมาตรฐานและข้อตกลงของกลุ่ม
4. หากรายละเอียดเพียงพอ การขึ้นทะเบียนกลุ่มทางออนไลน์ ส่งหมายเลขสมาชิกและรหัสผ่านเข้าเว็บไซต์ส่วนกลางทางออนไลน์ให้กับกลุ่ม
5. หากลงทะเบียนเป็นเอกสาร เครือข่ายต้องตรวจสอบและนำขึ้นเว็บไซต์ส่วนกลาง เพื่อขอหมายเลขสมาชิกและรหัสผ่าน
6. มอบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์พี จี เอส และคู่มือการปฏิบัติตามระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม

ขั้นที่ 2 การประชุม และฝึกอบรม

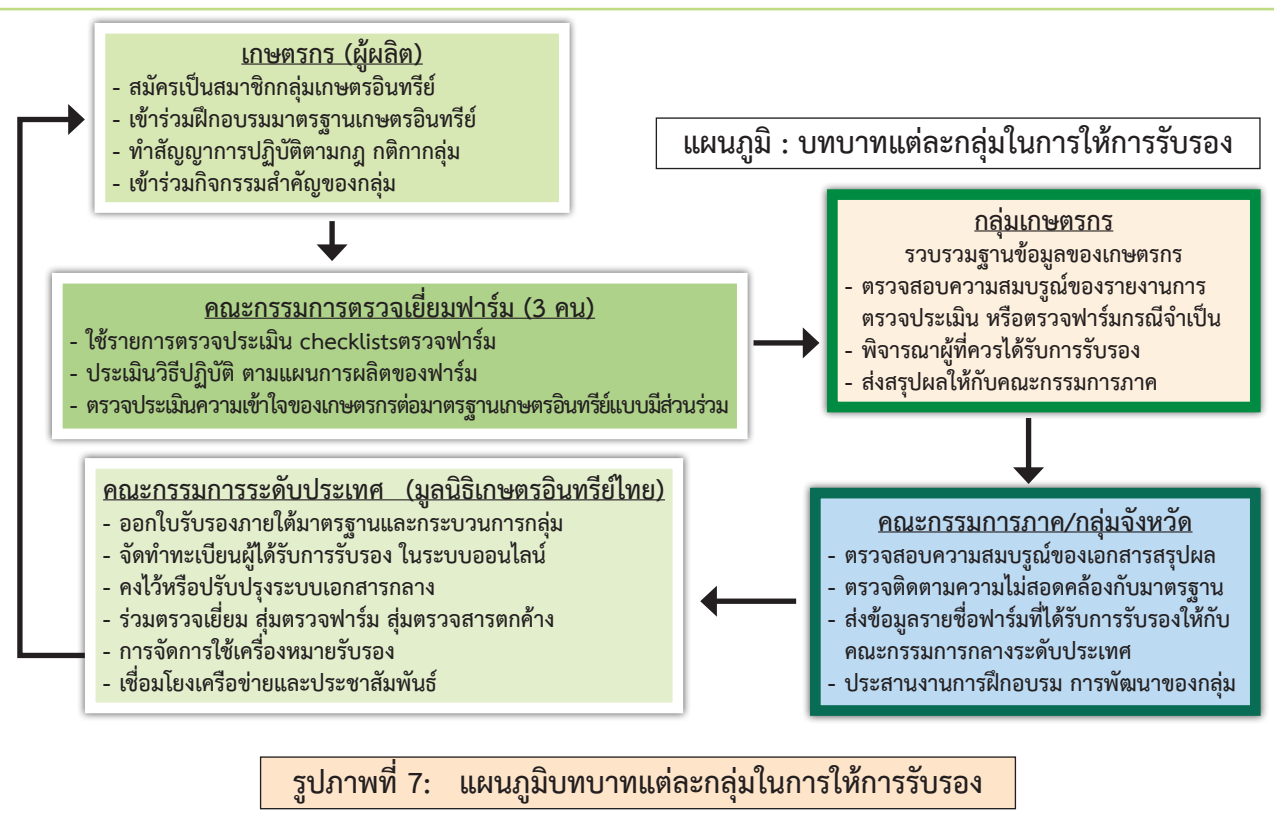
7. จัดประชุมหรือฝึกอบรมให้กับกลุ่มในเครือข่ายตามโครงการของส่วนกลาง หรือเข้าร่วมประชุมกับกลุ่มหรือการฝึกอบรมที่สำคัญของกลุ่ม เช่นการฝึกอบรมผู้ตรวจฟาร์ม หรือผู้ประสานงานกลุ่ม
8. ส่งเสริมพัฒนาให้สามารถลงทะเบียนทางออนไลน์ได้
9. สุ่มตรวจประเมินการปฏิบัติตามมาตรฐาน และความเข้มแข็งของกลุ่ม
10. รับคำร้องหรือปรับปรุงการทำงานของงานของกลุ่ม

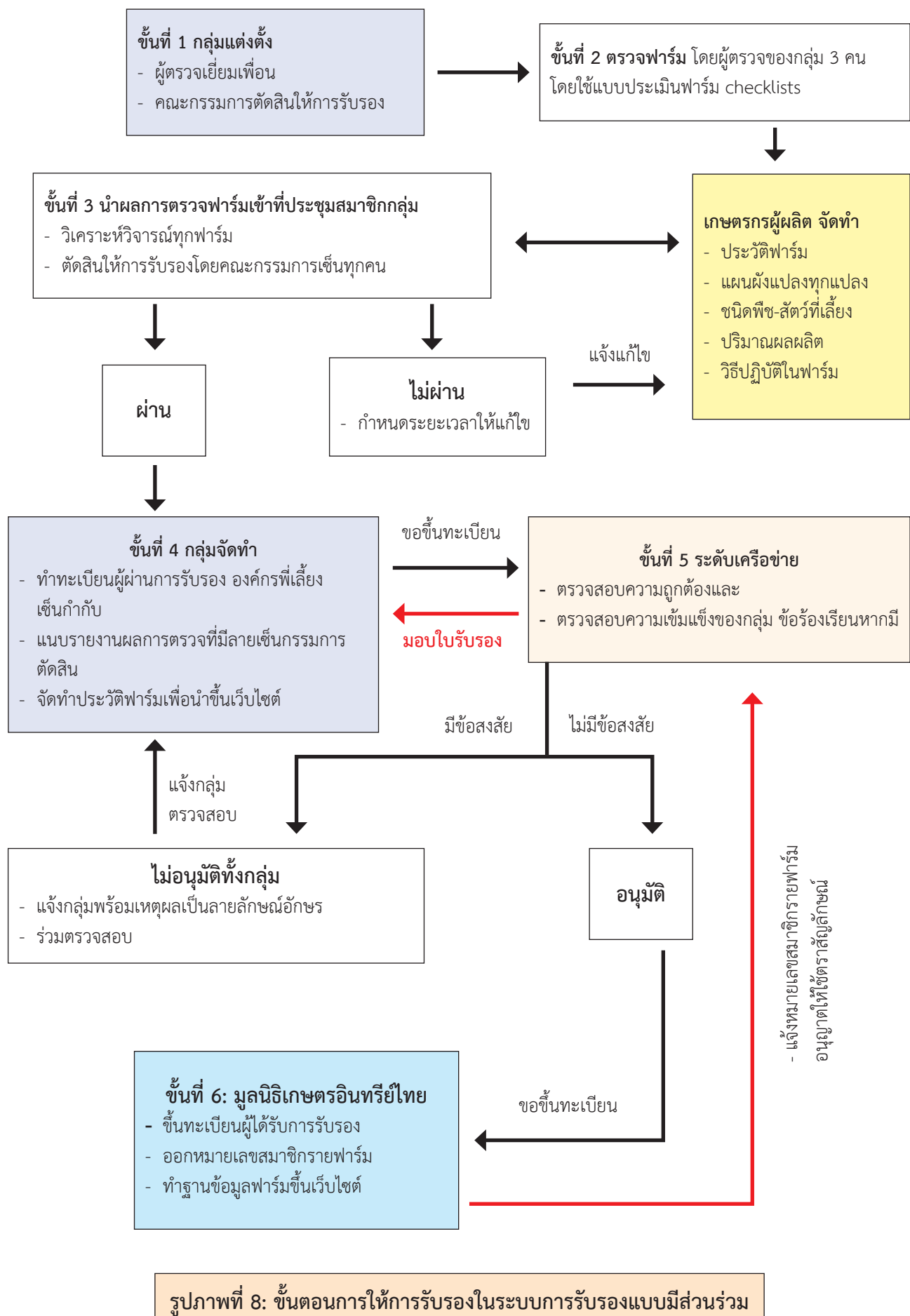
ขั้นที่ 3 การอนุมัติให้การรับรอง

11. ในกรณีที่ตรวจสอบความสมบูรณ์ของกลุ่มที่ขอขึ้นทะเบียนแล้ว พบว่าปฏิบัติตามคดียุติธรรมกับมาตรฐานและหลักการมีส่วนร่วม ให้อนุมัติ และแจ้งให้กลุ่มพิมพ์แจกสมาชิก โดยเครือข่ายต้องเซ็นชื่อกำกับการตัดสินใจให้การรับรอง
12. ในกรณีที่ไม่อนุมัติต้องทำหนังสือแจ้งกลุ่มเป็นลายลักษณ์อักษร พร้อมชี้แจงเหตุผลประกอบ
13. เครือข่ายต้องดำเนินการภายในระยะเวลา 15 วัน นับจากวันที่ได้รับเอกสาร หากไม่ดำเนินการตามกำหนด กลุ่มสามารถ ร้องขอไปยังส่วนกลางให้ดำเนินการให้ได้

หมายเหตุ

1. ผู้ประสานงาน ไม่มีอำนาจตัดสินใจสมาชิกรายใดรายหนึ่งไม่ผ่าน แต่มีหน้าที่ตรวจสอบทั้งหมดหากเห็นว่าผ่านให้อนุมัติทั้งกลุ่ม หากพบมีหลักฐานว่าสมาชิกรายใดรายหนึ่งไม่น่าจะผ่านก็ไม่อนุมัติทั้งกลุ่ม ให้กลุ่มกลับไปตรวจสอบอีกครั้ง
2. ยกตัวอย่าง หากตรวจผลผลิตของฟาร์ม ก พบว่ามีสารเคมีตกค้างและกลุ่มไม่มีบทลงโทษใดๆ เครือข่ายมีสิทธิถอนใบอนุญาตทั้งกลุ่ม

การประทับตราสัญลักษณ์ (LODO seal) และทะเบียนผู้ได้รับการรับรอง

7.1

การประทับตราและการติดฉลาก

- 7.1.1 ใบรับรองแต่ละใบจะมี หมายเลขสมาชิก หมายเลขกลุ่ม และพื้นที่การผลิต ชนิดผลผลิต และปริมาณ
- 7.1.2 อายุใบรับรอง 12 เดือน นับจากวันที่ได้รับการรับรองจากกลุ่ม การต่ออายุใบรับรองใหม่นับจากวันที่ตัดสินใจจากกลุ่ม หรือการยอมรับจากเครือข่าย
- 7.1.3 การติดตราสัญลักษณ์จะต้องมี หมายเลขสมาชิก/กลุ่ม/พื้นที่กำกับ เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถตรวจสอบสถานะได้ทางเว็บไซต์

7.2

ชนิดของตราสัญลักษณ์

องค์กรจัดระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม(ส่วนกลาง) จัดทำตราสัญลักษณ์ 2 ประเภท

- 7.2.1 ตราสัญลักษณ์การเป็นเครือข่ายการรับรองแบบมีส่วนร่วม PGS – ให้สมาชิกใช้สำหรับทำเป็น สัญลักษณ์ติดเสื้อ หมวก กระเป๋า ป้ายในการประชาสัมพันธ์ การเป็นเครือข่ายของโครงการนี้
- 7.2.2 ตราสัญลักษณ์ผู้ได้รับการรับรอง organic seal เป็นสติ๊กเกอร์ หรือ ตราสัญลักษณ์ที่อนุญาตให้ใช้ได้เฉพาะผู้ได้รับการรับรอง (สามารถตรวจสอบได้จากฐานข้อมูลผู้ได้รับการรับรองของเครือข่ายภาค หรือผู้จัดการระบบส่วนกลาง)
 - PGS TOAF Organic – พี จี เอส มูลนิธิเกษตรอินทรีย์ไทย - ผู้มีสิทธิใช้ตราสัญลักษณ์นี้ติดที่ผลผลิต/ผลิตภัณฑ์ เฉพาะผู้ได้รับการรับรองที่ขึ้นทะเบียนเท่านั้น

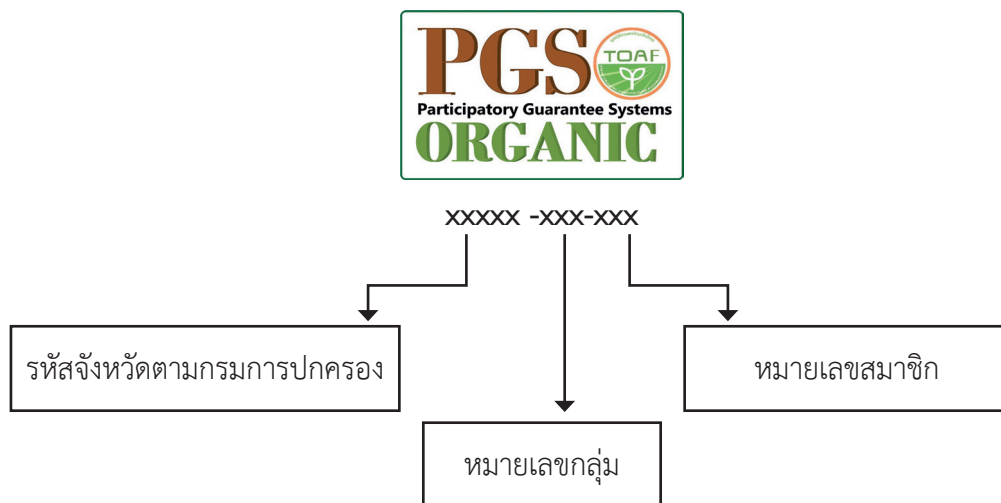
7.3

เงื่อนไขการใช้ตราสัญลักษณ์

- 7.3.3 การติดตราสัญลักษณ์บนผลผลิต/ผลิตภัณฑ์ ต้องมีหมายเลขสมาชิก/กลุ่ม/พื้นที่ ที่มีการจัดการผลผลิต การแปรรูป การบรรจุหีบห่อภายในกลุ่มเท่านั้น ในกรณีที่ขายผลผลิตให้กับผู้ประกอบการนอกพื้นที่ กลุ่มต้องสามารถควบคุม ตรวจสอบประเมินการปนเปื้อน และการปะปนกับผลผลิตปกติได้
- 7.3.4 ตราสัญลักษณ์ติดได้เฉพาะ ชนิดและปริมาณผลผลิตที่ได้รับการรับรองเท่านั้น

7.4 การกำหนดรหัสได้รับการรับรอง

รวมพลังภาคีเครือข่าย การสนับสนุนจาก ภายนอกกลุ่ม

PGS TOAF หรือ พี จี เอส มูลนิธิเกษตรอินทรีย์ไทย มีวัตถุประสงค์ให้เกิดภาคีเครือข่าย สานสัมพันธ์แนวราบ รวมพลังทุกภาคส่วน ได้แก่ ภาคประชาชน(เกษตรกร ผู้บริโภค) ภาคเอกชน (ผู้ประกอบการ องค์กรเอกชน) และภาครัฐ ขับเคลื่อนกลุ่มเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรรายย่อย ให้เป็นองค์กรชาวบ้านที่มีความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ตลอดห่วงโซ่การผลิตถึงการตลาด ให้เป็นเศรษฐกิจอาหารท้องถิ่น การผลิตและบริโภคภายในประเทศ ให้มีผลเกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม ลดภาวะโลกร้อน เกิดความยั่งยืนต่อการผลิตและการบริโภคอย่างแท้จริง ซึ่งมีหลากหลายวิธีการ เช่น

- 1) การเป็นผู้ประสานงานกลุ่ม เป็นพี่เลี้ยง หน่วยงานในท้องถิ่น องค์กรเอกชน สถานศึกษา นักพัฒนาต่างๆ สามารถรับเป็นพี่เลี้ยงกลุ่มและเป็นเจ้าภาพจัดทำระบบ PGS โดยอาจเสาะแสวงหาแนวร่วมจากองค์กรที่มโนบายขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์จากฐานรากให้เป็นวิธีการเกษตรในการผลิตอาหารเพื่อคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม และความยั่งยืน
- 2) การร่วมจัด สนับสนุนกิจกรรมตลาดทางเลือก เช่น
 - ตลาดสีเขียว เป็นตลาดที่ให้เกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์มาจำหน่ายผลผลิตให้กับผู้บริโภคโดยตรง หรือ Farmer markets การจัดระบบตลาด การควบคุมผู้ผลิตตามมาตรฐานตลาด ทำโลโก้สินค้า อำนวยความสะดวก ประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริโภค เป็นต้น
 - ตลาดสมาชิก Community Supported Agriculture, CSA โดยหาสมาชิกล่วงหน้า
 - Organic outlet ร้านค้าถาวรสินค้าเกษตรอินทรีย์
 - ตลาดบนห้าง โรงแรม ร้านอาหาร
- 3) การสนับสนุนด้านเทคนิค ความรู้ การศึกษาดูงาน ปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ อุปกรณ์ต่างๆ เป็นต้น

ขั้นตอนการได้รับการรับรองแบบมีส่วนร่วม PGS

โครงสร้างกระบวนการรับรองแบบมีส่วนร่วม พี จี เอส

กระบวนการทางสังคม ในกลุ่ม พี จี เอส

เตรียมพร้อมเอกสารตรวจเยี่ยมเพื่อน

คณะผู้ตรวจเยี่ยมแปลงเพื่อนร่วมปฏิบัติงาน

เมื่อเครือข่าย 5 กลุ่มได้มาเจอกัน ;
เกิดการแลกเปลี่ยน แบ่งปัน ข้อมูล เทคนิค ภูมิปัญญาชาวบ้าน สินค้า วัฒนธรรม รวมถึงเมล็ดพันธุ์

มาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม มุลนิธิเกษตรอินทรีย์ไทย

อ้างอิงตาม มกษ.9000 เล่ม 1-2552 เกษตรอินทรีย์ และ เล่ม 2-2554 ปศุสัตว์อินทรีย์

ขอบข่ายของมาตรฐาน

1. มาตรฐานนี้เป็นข้อกำหนดขั้นต่ำสำหรับการรับรอง การผลิตเกษตรอินทรีย์โดยกลุ่มเกษตรกร มุ่งเน้นตลาดภายในประเทศ ได้แก่ ผลผลิตการเกษตรจากฟาร์ม(พืช สัตว์มีชีวิต หรือ เนื้อ นม ไข่) และผลิตภัณฑ์จากเกษตรอินทรีย์สำหรับการแปรรูปผลิตภัณฑ์นั้นต้องเป็นพื้นที่เดียวกับกลุ่มผลิต หรือการบรรจุหีบห่ออยู่ภายใต้การดูแลควบคุมโดยกลุ่ม
2. ผลผลิตที่สอดคล้องกับมาตรฐานนี้ สามารถใช้คำว่า “เกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม” และใช้สัญลักษณ์ติดที่ผลิตภัณฑ์ หรือการโฆษณาได้ตามเงื่อนไขที่ระบุแนบท้าย
3. มาตรฐานนี้ไม่สามารถรับประกันการปราศจากการปนเปื้อนสารเคมีในผลผลิตได้ ผู้ผลิตที่ได้รับการรับรองตามมาตรฐานนี้จะต้องรับผิดชอบการปนเปื้อนสารที่ไม่อนุญาตหากมีการตรวจพบ ซึ่งอาจเกิดจากมลภาวะโดยไม่ตั้งใจ เป็นต้น
4. มาตรฐานนี้เป็นขั้นต่ำในการปฏิบัติ โดยประยุกต์จากมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มกษ. 9000 เล่ม 1 และ 2 แต่ละกลุ่มชุมชนสามารถกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมได้ ให้เข้ากับสภาพเศรษฐกิจ-สังคม ระบบนิเวศ และวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน โดยไม่ขัดกับหลักการเกษตรอินทรีย์ และได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารจัดการระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม

คำนิยาม

เกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมหมายถึงระบบการผลิตการเกษตรผสมผสานที่มีวิธีการจัดการและเลี้ยงดูภายใต้ระบบนิเวศเกษตรแบบองค์รวม การจัดการความสัมพันธ์ระหว่างดิน กับการปลูกพืช-เลี้ยงสัตว์ด้วยการใช้ปัจจัยภายในฟาร์มเกื้อกูลกันมากที่สุด หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมี สำหรับการเลี้ยงสัตว์ด้วยวิธีที่ใกล้เคียงกับธรรมชาติของสัตว์ และคำนึงถึง เศรษฐกิจ-สังคม วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีปฏิบัติการเกษตรของท้องถิ่น และสอดคล้องกับมาตรฐานฉบับนี้

ผู้ผลิต หมายถึงเกษตรกรรายย่อยที่ทำเกษตรผสมผสานปลูกพืช-เลี้ยงสัตว์ มุ่งสู่เกษตรอินทรีย์ โดยไม่เปลี่ยนกลับไป กลับมาแบบปกติที่ใช้เคมี

1. ข้อกำหนดทั่วไปตามมาตรฐาน

1.1 การจัดการฟาร์มให้เกิดความยั่งยืน

1.1.1 ผู้ผลิตต้องจัดการพื้นที่ให้เกิดความสมดุลของระบบนิเวศ ด้วยการรักษาสภาพธรรมชาติของพื้นที่เดิม เช่น การรักษาพืชธรรมชาติเป็นแนวรั้ว หรือในพืชท้องถิ่นในพื้นที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ ให้เป็นที่อยู่อาศัยของพืช สัตว์ประจำถิ่น หรือปลูกต้นไม้เป็นแนวรั้วมีชีวิต หรือรักษาสภาพหนองน้ำธรรมชาติ เป็นต้น

1.1.2 ผู้ผลิตต้องสร้างความหลากหลายของชนิดพืชที่ปลูก เพื่อฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดินและหมุนเวียนธาตุอาหารในดิน ด้วยการปลูกพืชหมุนเวียน หรือการปลูกพืชระหว่างแถว หรือการปลูกถั่วหลังนา หรือการปลูกพืชตระกูลถั่วเป็นปุ๋ยพืชสด

- 1.1.3 ผู้ผลิตต้องสร้างความสมบูรณ์แข็งแรงให้กับพืช ด้วยการจัดการผสมผสานหลากหลายวิธี เช่น
 - การอนุรักษ์และฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดินและสิ่งมีชีวิตในดินด้วยอินทรีย์วัตถุ
 - การใช้แร่ธาตุที่เกิดจากการย่อยสลายตามธรรมชาติ เช่น หินบด ปุ๋ยคอก เป็นต้น
 - การใช้พันธุ์พืชที่ต้านทานโรค
 - การปลูกพืชหมุนเวียน
 - การจัดการโรค แมลงและวัชพืชด้วยวิธีกล
 - การอนุรักษ์ศัตรูธรรมชาติของศัตรูพืชตัวห้ำ ตัวเบียนด้วยการอนุรักษ์ที่อยู่อาศัยที่เป็นธรรมชาติของพืชสัตว์หลากหลายชนิด
 - การกำจัดวัชพืชด้วยสัตว์เลี้ยง เช่น การเลี้ยงโค กระบือ การเลี้ยงเป็ดในนาข้าว เป็นต้น
 - ไม่ใช้ยา สารเคมีสังเคราะห์กำจัดศัตรูพืช หรือสารสังเคราะห์เร่งการเจริญเติบโต
- 1.1.4 ควรเลี้ยงสัตว์ผสมผสานกับการปลูกพืช เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์เกื้อกูลกัน ระหว่าง ดิน-พืช-สัตว์ ใช้เศษพืช ผลพลอยได้ วัชพืช เป็นอาหารสัตว์ และหมักมูลสัตว์เป็นปุ๋ยบำรุงดิน
- 1.1.5 ผู้ผลิตต้องมุ่งเน้นใช้ปัจจัยการผลิตภายในฟาร์มให้มากที่สุด เพื่อให้เกิดการหมุนเวียนธาตุอาหารในดินอย่างต่อเนื่อง เช่น การใช้อินทรีย์วัตถุในฟาร์มทำปุ๋ยหมัก การปลูกพืชตระกูลถั่ว การไถกลบตอซัง เป็นต้น
- 1.1.6 ผู้ผลิตต้องปรับพื้นที่การผลิตทั้งหมดเข้าสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภายในเวลาที่กำหนดโดยกลุ่มทั้งการผลิตพืชและสัตว์ และไม่เปลี่ยนพื้นที่กลับไปทำเกษตรเคมีกลับไปกลับมาอีก
- 1.1.7 ผู้ผลิตต้องหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีสังเคราะห์ตลอดห่วงโซ่ เช่น ปุ๋ยเคมี ยากำจัดศัตรูพืช ยาฆ่า-หญ้า ยาแผนปัจจุบันสำหรับสัตว์ สารเร่งการเจริญเติบโต และฮอร์โมนสังเคราะห์ และสารสังเคราะห์ที่ในกระบวนการแปรรูป
- 1.1.8 ห้ามใช้เทคโนโลยีตัดแปรพันธุกรรม และการฉายรังสี
- 1.1.9 การแปรรูปผลผลิตเป็นอาหาร ต้องคำนึงถึงสุขอนามัย สะอาด และความปลอดภัยต่อสุขภาพของผู้บริโภค
- 1.1.10 ผู้ผลิตต้องเข้าร่วมประชุมกับกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ
- 1.1.11 ผู้ผลิตต้องทำสัญญาการผลิตตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ฉบับนี้อย่างเคร่งครัด
- 1.1.12 ผู้ผลิตต้องผ่านการสัมภาษณ์หรือตรวจสอบความเข้าใจต่อมาตรฐานเกษตรอินทรีย์และผ่านการตรวจประเมินแปลงผลิตมาแล้ว
- 1.2 ระยะปรับเปลี่ยน
 - 1.2.1 ระยะปรับเปลี่ยน หมายถึงระยะเวลาหลังจากเลิกใช้สารเคมีและมีจัดการพืชและสัตว์เป็นไปตามข้อกำหนดมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ฉบับนี้จนกระทั่งได้รับการรับรองเป็นเกษตรอินทรีย์ เช่น
 - 1.2.2 ระยะปรับเปลี่ยนสำหรับพืช เป็นระยะเวลาในการฟื้นฟูดินให้อุดมสมบูรณ์ และรักษาระบบนิเวศให้สมดุล ได้แก่ พืชล้มลุก 12 เดือน พืชยืนต้น 18 เดือน หากเป็นพื้นที่เคยใช้สารเคมีสังเคราะห์ทางการเกษตรมาเป็นเวลานานระยะปรับเปลี่ยนเป็น 36 เดือน
 - 1.2.3 ระยะปรับเปลี่ยนสำหรับสัตว์ เริ่มตั้งแต่การปรับเปลี่ยนพื้นที่โดยเลิกใช้สารเคมีมา 1 ปี และมีการจัดการเลี้ยงสัตว์ตามพฤติกรรมธรรมชาติของสัตว์ และใช้อาหารสัตว์อินทรีย์มาตั้งแต่เกิดหรือออกจากไข่ หากหาไม่ได้ให้เป็นไปตามชนิดของสัตว์ในข้อกำหนดการผลิตปศุสัตว์อินทรีย์ ผลผลิตที่ได้จึงเป็นปศุสัตว์อินทรีย์
 - 1.2.4 สามารถลดระยะปรับเปลี่ยนได้ หากไม่เคยใช้สารเคมีสังเคราะห์มาเกิน 3 ปี หรือทั้งนี้ด้วยความเห็นชอบของที่ประชุมสมาชิก
 - 1.2.5 หากผู้ผลิตได้จัดทำระบบควบคุมภายในกลุ่มมาก่อนสามารถปรับเข้าสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมได้ทันที

1.3 การป้องกันการปนเปื้อนสารเคมี และสารพิษจากระบบน้ำ

ผู้ผลิตต้องประเมินความเสี่ยง และมีมาตรการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมี หรือสารพิษที่อาจมาจากดิน น้ำ และอากาศ เช่น สร้างแนวกันชน แนวรั้วมีชีวิต เบี่ยงทางน้ำไหล หรือบำบัดน้ำอย่างเหมาะสมกับความเสี่ยงที่พบ เป็นต้น

1.4 การอนุรักษ์ดินและแหล่งน้ำ

- 1.4.1 ผู้ผลิตต้องมีการจัดการดินที่มุ่งสร้างความอุดมสมบูรณ์ของดิน โดยเพิ่มอินทรีย์วัตถุในแปลงปลูกด้วยการใช้อินทรีย์วัตถุ เช่น ใบไม้ เศษพืช มูลสัตว์ หมุนเวียนปัจจัยการผลิตภายในฟาร์มมาใช้ประโยชน์มากที่สุด หรือการปลูกพืชหมุนเวียน เป็นต้น
- 1.4.2 ผู้ผลิตอาจมีการจัดการเพิ่มประสิทธิภาพการย่อยสลายอินทรีย์วัตถุ วัสดุจากพืช หรือผลพลอยได้ หรือมูลสัตว์โดยใช้เชื้อจุลินทรีย์
- 1.4.3 ผู้ผลิตต้องป้องกันการชะล้างหน้าดิน การก่อกองพืชตอและแหล่งน้ำ การเผาทำลายหน้าดินและสิ่งมีชีวิตในดินหรือไม่เลี้ยงปศุสัตว์ที่หนาแน่น

1.5 หลีกเลี่ยงการก่อเกิดมลพิษต่อระบบนิเวศรอบข้าง

- 1.5.1 ผู้ผลิตต้องระมัดระวังไม่ดำเนินกิจกรรมใดๆ ที่ก่อเกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งทางดิน น้ำ และอากาศ
- 1.5.2 การเลี้ยงปศุสัตว์ ต้องไม่หนาแน่นเกินไป และไม่ปล่อยน้ำเสีย มูลสัตว์ลงในแม่น้ำลำคลอง มูลสัตว์ต้องมีการจัดการหมักน้ำกลับไปใช้บำรุงดิน

2. ข้อกำหนดการผลิตพืชอินทรีย์

2.1 เมล็ดพันธุ์หรือส่วนที่ใช้ขยายพันธุ์

- 2.1.1 ใช้เมล็ดพันธุ์หรือส่วนที่ใช้ขยายพันธุ์ที่ทนทานต่อสภาพดิน ภูมิอากาศ และทนต่อโรคแมลงประจำถิ่น
- 2.1.2 เมล็ดพันธุ์หรือส่วนที่ใช้ขยายพันธุ์ต้องมาจากระบบการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ ยกเว้นกรณีที่ไม่สามารถทำได้ อนุโลมให้ใช้จากแหล่งทั่วไปได้โดยไม่ใช้สารเคมีสังเคราะห์ หรือหากคลุกยาให้กำจัดออกอย่างเหมาะสมก่อนนำมาใช้ และจะต้องได้รับการยอมรับจากที่ประชุมกลุ่ม
- 2.1.3 ห้ามใช้เมล็ดพันธุ์หรือส่วนที่ใช้ขยายพันธุ์ที่มาจากการดัดแปรพันธุกรรม

2.2 การใช้ปุ๋ย

- 2.2.1 ผู้ผลิตต้องจัดการผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากอินทรีย์วัตถุที่มาจากฟาร์มตนเองมากที่สุด หรือการปลูกพืชหมุนเวียน การปลูกพืชระหว่างแถว หรือปลูกพืชตระกูลถั่วเป็นปุ๋ยพืชสด หรือ การเลี้ยงปศุสัตว์
- 2.2.2 ปุ๋ยอินทรีย์ที่มาจากนอกฟาร์มต้องไม่ผ่านการใช้สารเคมีมาก่อน และอยู่ในรายการสารที่อนุญาตให้ใช้ตามภาคผนวก ก. มกษ.9000 เล่ม 1 หากนอกจากรายการนี้ต้องนำเข้าที่ประชุมของกลุ่มให้การรับรองก่อน
- 2.2.3 ผู้ผลิตสามารถใช้ปุ๋ยอินทรีย์ที่ได้จากกระบวนการย่อยสลายโดยจุลินทรีย์
- 2.2.4 ห้ามใช้ปุ๋ยมูลสัตว์จากการเลี้ยงสัตว์แบบอุตสาหกรรม การเลี้ยงแบบกรงตับ และห้ามใช้มูลสัตว์ที่ยังไม่ย่อยสลาย
- 2.2.5 ห้ามใช้ปุ๋ยเคมี และสารเคมีสังเคราะห์ทุกกรณี

2.3 การควบคุมหรือป้องกันกำจัดศัตรูพืช โรคพืช และวัชพืช

- 2.3.1 ผู้ผลิตต้องสร้างความแข็งแรงให้กับพืชโดยวิธีการผสมผสาน ได้แก่ การเลือกใช้พันธุ์พืชที่ต้านทานโรค การปลูกพืชหมุนเวียน การใช้เครื่องมือกลในการเพาะปลูก การอนุรักษ์ศัตรูธรรมชาติของศัตรูพืช โดยจัดหาที่อยู่อาศัยที่เป็นธรรมชาติ การเลี้ยงปศุสัตว์กำจัดวัชพืช หรือการเลี้ยงเป็ดในนาข้าว การควบคุมโดยวิธีกล เป็นต้น
- 2.3.2 หากปฏิบัติตามมาตรการข้อ 2.3.1 แล้วไม่ได้ผล อนุญาตให้ใช้จุลินทรีย์ควบคุม หรือสารสกัดสมุนไพร หรือน้ำมันพืชชีวภาพ หรือสารที่อนุญาตตามภาคผนวก

- 2.3.3 ผู้ผลิตต้องพัฒนาการผลิตไปสู่แนวทางเกษตรผสมผสาน มีการผลิตหลากหลายชนิดทั้งพืช และสัตว์ เพื่อให้ธรรมชาติกำจัดศัตรูพืช และสัตว์ และไม่เป็นแหล่งเพาะโรค

3. ข้อกำหนดการผลิตปศุสัตว์อินทรีย์

3.1 การจัดการเลี้ยงสัตว์ทั่วไป

หลักการ ต้องอยู่บนพื้นฐานการจัดระบบนิเวศเกษตรสมดุล ปศุสัตว์เป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศเกษตรในฟาร์ม ต้องใช้ทรัพยากรในฟาร์มหมุนเวียนเกื้อกูลกัน ระหว่างการใช้ดิน-ปลูกพืช-ใช้ผลพลอยได้เป็นอาหารสัตว์ และใช้ปุ๋ยหมักมูลสัตว์เป็นปุ๋ยปรับปรุงดิน ลดการก่อกมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมและแหล่งน้ำ สำหรับการดูแลสุขภาพสัตว์ ป้องกันโรคด้วยการจัดการที่ดี ลดความเครียดและส่งเสริมสวัสดิภาพสัตว์ โดยจัดสภาพแวดล้อม ที่อยู่อาศัยเป็นไปตามความต้องการทางสรีระ และความต้องการตามพฤติกรรมสัตว์ และให้อาหารที่มีคุณภาพตามความต้องการของการกินและระบบย่อยอาหารของสัตว์แต่ละชนิด

มาตรฐาน

- 3.1.1 ผู้ผลิตต้องมีผลผลิตที่มีคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะกับทรัพยากร ไม่เร่งผลผลิต หรือเลี้ยงปศุสัตว์จำนวนมากเกินระบบนิเวศเกษตรในฟาร์ม โดยคำนึงถึงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และปฏิบัติตามหลักปรัชญาเกษตรอินทรีย์
- 3.1.2 การเลี้ยงปศุสัตว์อินทรีย์ ห้ามเลี้ยงสัตว์โดยไม่มีแหล่งอาหารสัตว์ภายในฟาร์มของตนเอง
- 3.1.3 ปศุสัตว์เป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศเกษตรในฟาร์ม ต้องอยู่บนพื้นฐานการจัดการความสัมพันธ์ระหว่าง ดิน-พืช-สัตว์-สิ่งแวดล้อม หมุนเวียนการใช้ชีวมวลในฟาร์มเป็นห่วงโซ่เกื้อกูลกัน ดังนี้
- 1) พื้นที่ฟาร์ม พื้นที่เลี้ยงสัตว์ และปลูกพืชอาหารสัตว์ต้องมีการจัดการตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ข้างต้น หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีสังเคราะห์ที่ทำลายสมดุลของสิ่งมีชีวิตในดิน
 - 2) เน้นการจัดการนำทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่ เช่น ผลพลอยได้ทางการเกษตร หรืออินทรีย์วัตถุที่เหลือใช้จากมนุษย์ นำมาใช้เป็นอาหารสัตว์ หรือเป็นปุ๋ยปรับปรุงดินอย่างมีประสิทธิภาพ ลดการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงจากฟอสซิล
 - 3) จำนวนปศุสัตว์ในฟาร์มพอเหมาะกับพื้นที่ เช่นการหมุนเวียนใช้พื้นที่เลี้ยงสัตว์ เพื่อป้องกันการสะสมมากเกินไปและการทำลายหน้าดิน มีการกระจายมูลสัตว์อย่างเหมาะสม ไม่ก่อกมลภาวะต่อดินและแหล่งน้ำ
 - 4) หากปัจจัยการผลิตภายในไม่เพียงพอที่จะรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ และต้องนำเข้าปัจจัยนั้นๆ เช่นวัตถุดิบอาหารสัตว์ จะต้องผลิตตามระบบเกษตรอินทรีย์ หรือเป็นพืช สัตว์ หรือแร่ธาตุธรรมชาติ
- 3.1.4 มีการจัดการเลี้ยงสัตว์อย่างเป็นธรรมชาติ ดูแลเอาใจใส่ ส่งเสริมให้สัตว์มีสุขภาพดี ลดความเครียดต่อสัตว์ ส่งเสริมสวัสดิภาพสัตว์ ป้องกันโรคด้วยการจัดการที่ดี เช่น ใช้พันธุ์สัตว์ที่เหมาะสม ให้อาหารสัตว์และน้ำที่มีคุณภาพและเพียงพอ จัดที่อยู่อาศัยให้สัตว์ได้แสดงตามพฤติกรรมสัตว์ มีโรงเรือน ร่มเงา ที่พักสัตว์ไม่หนาแน่น ไม่ใช้ยาและสารเคมีสังเคราะห์ในการเลี้ยงสัตว์
- 3.1.5 ไม่ใช้สิ่งมีชีวิต สารหรือวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่มาจากการดัดแปรพันธุกรรม ยกเว้นวัคซีน และไม่ใช้เทคโนโลยีการฉายรังสี

3.2 แหล่งที่มาของสัตว์

หลักการ เลือกใช้ชนิดพันธุ์ สายพันธุ์ ที่ปรับตัวได้ในสภาพแวดล้อมการผลิต และทนทานต่อโรคประจำถิ่น และใช้เทคนิคในการขยายพันธุ์แบบธรรมชาติ หากจำเป็นอนุญาตให้ใช้ผสมเทียมได้ ห้ามใช้ฮอร์โมนเร่งการตกไข่

3.3 ระยะปรับเปลี่ยน

หลักการ การปรับเปลี่ยนการเลี้ยงสัตว์ปกติมาสู่ระบบอินทรีย์ต้องการระยะเวลาปรับตัวของสัตว์ เพื่อปรับพฤติกรรม ภูมิคุ้มกันของร่างกาย และระบบการทำงานเผาผลาญอาหารภายในร่างกาย

มาตรฐาน

- 3.3.1 ผลผลิตสินค้าปศุสัตว์ที่จะจำหน่ายเป็นอินทรีย์ต้องมีระยะปรับเปลี่ยนตามชนิดสัตว์ และนำเข้าเมื่ออายุน้อยที่สุด เช่นเมื่อหย่านมสำหรับสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม หรือ ไม่เกิน 3 วันหลังจากไข่ออกไข่ ดังนี้
- โคเนื้อ-กระบือ - 12 เดือน
 - โคนม - 3 เดือน หลังจากนั้นอยู่ในระบบอินทรีย์ 6 เดือนจึงจะจำหน่ายเป็นน้ำนมอินทรีย์ได้
 - แพะ-แกะ - 4 เดือน
 - สุกร - 4 เดือน
 - สัตว์ปีก ให้เนื้อ - ตลอดอายุการให้ผลผลิต
 - สัตว์ปีกให้ไข่ - 6 สัปดาห์
- 3.3.3 ผู้ผลิตควรเลี้ยงสัตว์ในระบบอินทรีย์ตั้งแต่เกิด หากหาไม่ได้ นำเข้ามาจากฟาร์มปกติได้ ต้องมีอายุดังนี้
- ไก่เนื้อ - ไม่เกิน 3 วัน
 - สัตว์ปีกให้ไข่ - ไม่เกิน 18 สัปดาห์
 - สัตว์ปีกอื่นๆ - ไม่เกิน 2 สัปดาห์
 - สุกร - ไม่เกิน 2 เดือน
 - โคเนื้อ โคนม - ไม่เกิน 1 ปี
- ทั้งนี้ ผู้ผลิตต้องมีแผนการผลิตสัตว์ทดแทนภายในฟาร์มหรือมาจากเครือข่ายปศุสัตว์อินทรีย์

3.4 อาหารสัตว์

หลักการ อาหารสัตว์ต้องมีคุณภาพเพียงพอ และเป็นไปตามความต้องการตามธรรมชาติการกินและระบบย่อยอาหารของสัตว์แต่ละชนิด เป็นวัตถุดิบที่ผลิตได้ในฟาร์มตนเองมากที่สุด หรือจากเครือข่ายที่ผลิตตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ หรือหากเป็นวัตถุดิบการเกษตรที่มาจากธรรมชาติ ต้องไม่ได้ใช้ยา หรือสารเคมีอย่างน้อย 3 ปี

มาตรฐาน

- 3.4.1 สัตว์เคี้ยวเอื้องต้องใช้อาหารหยาบเป็นหลัก ไม่ต่ำกว่า 60% น้ำหนักแห้งของความต้องการอาหาร
- 3.4.2 ห้ามใช้สารปฏิชีวนะ สารเร่งการเจริญเติบโต ยาต้านปรสิต ยาต้านเครียด ฮอร์โมน ยูเรีย และสารเคมีสังเคราะห์ ผสมในอาหารสัตว์
- 3.4.3 ในกรณีลูกสัตว์ ต้องพิจารณาให้อาหารตามความต้องการทางโภชนาการ ในระยะอนุบาลให้ใช้วัตถุดิบอาหารสัตว์ที่มีตามท้องตลาดได้ตามความจำเป็นเพื่อให้สัตว์มีสุขภาพที่แข็งแรง เช่นวัตถุดิบที่เป็นแหล่งโปรตีน และวิตามิน แร่ธาตุ ทั้งนี้ก่อนจำหน่ายผลผลิตต้องมีระยะปรับเปลี่ยนตามข้อกำหนด
- 3.4.4 ในกรณีที่แหล่งผลิตสัตว์ไม่มีแหล่งอาหารอินทรีย์ในท้องถิ่นเพียงพอสำหรับสัตว์หรือมีระยะการขนส่งไกล หรือเพื่อปรับความสมดุลของโภชนาการตามความต้องการของสัตว์ อนุญาตให้ใช้อาหารสัตว์ที่ไม่ได้ผ่านการรับรองเป็นอินทรีย์ได้ แต่ต้องเป็นผลผลิตการเกษตร พืช สัตว์ แร่ธาตุธรรมชาติ หรืออาหารสัตว์จากแหล่งธรรมชาติที่ปลอดจากการใช้สารเคมีได้ ดังนี้ **สัตว์เคี้ยวเอื้องไม่เกิน 10 % สัตว์กระเพาะเดียว ไม่เกิน 20 % ของความต้องการอาหารตลอดปี** ทั้งนี้ต้องไม่เป็นวัตถุดิบที่มาจาก การตัดแปรรูปเนื้อสัตว์ โดยกลุ่มผู้ผลิตจะต้องกำหนดระยะเวลาของผ่นผัดและมีการทบทวนการปฏิบัติประจำปี
- 3.4.5 ในกรณีที่ใช้ผลพลอยได้จากโรงงานผลิตอาหารมนุษย์ หรือโรงสีข้าว วัตถุดิบนั้นๆจะต้องปลอดภัยจากสารเคมีทางการเกษตร หรือได้รับการรับรอง GAP และไม่ผ่านกระบวนการเคมีในการผลิต หรือได้รับการตรวจสอบแหล่งที่มาจากกลุ่มแล้ว เช่น หัวกุ้ง เปลือกกล้วยป่น กากเปี้ยว และ รำ ปลายข้าว โดยใช้ได้ไม่เกิน 30 % ในอาหาร เป็นต้น
- 3.4.6 ข้อ 3.4.3, 3.4.4 และ 3.4.5 ต้องพิจารณาตามความจำเป็น เป็นกรณีไป

3.5 การจัดการสุขภาพสัตว์

หลักการ ใช้หลักการป้องกันโรค ด้วยการจัดการที่ดี ลดความเครียดต่อสัตว์ ด้วยกระบวนการ 5 อ. คือ อาหารดี ออกกำลังกายดี อารมณ์ดี อนามัยดี และอากาศดี และจัดสวัสดิภาพสัตว์อย่างเหมาะสม เพื่อส่งเสริมสุขภาพสัตว์ และสร้างภูมิคุ้มกันโรคตามธรรมชาติ

มาตรฐาน

- 3.5.1 จัดหาอาหารสัตว์อินทรีย์ ปราศจากสารพิษ ที่มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอตามความต้องการของสัตว์
- 3.5.2 จัดหาน้ำดื่มที่สะอาดอย่างเพียงพอ และจัดการโรงเรือน แปรงหญ้าหมุนเวียน และการสุขาภิบาลสถานที่เลี้ยงสัตว์อย่างเหมาะสม เพื่อป้องกันการเป็นแหล่งแพร่เชื้อโรค และพยาธิให้น้อยที่สุด
- 3.5.3 จัดโรงเรือน ให้มีพื้นที่ออกกำลังกาย พื้นที่เคลื่อนไหวอย่างอิสระ สัตว์เคี้ยวเอื้องต้องมีแปลงหญ้าทะเล็ม
- 3.5.4 มีการจัดระบบป้องกันความปลอดภัยทางชีวภาพอย่างเหมาะสม เช่น สุขอนามัย การใช้สารธรรมชาติ สมุนไพร การกักแยกสัตว์ป่วย การป้องกันพาหะนำโรคเข้าฟาร์มอย่างเหมาะสม
- 3.5.5 การรักษาโรค ให้ใช้สมุนไพรหรือสารสกัดชีวภาพก่อน หากเป็นรุนแรงให้ใช้ยาแผนปัจจุบันได้ แต่ต้องไม่นำผลผลิตมารวมกับผลผลิตอินทรีย์ก่อนพ้นระยะกำหนดการหยุดยาตามเอกสารกำกับยา มากกว่าปกติเป็นเวลา 2 เท่า
- 3.5.6 ห้ามเปลี่ยนแปลงสรีระสัตว์โดยไม่มีเหตุผลเพียงพอ โดยคำนึงถึงสวัสดิภาพสัตว์และสุขภาพเป็นสำคัญ

3.6 การจัดที่อยู่อาศัยและโรงเรือน

หลักการ ต้องจัดสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย โดยพิจารณาความหนาแน่นสัตว์ ขนาดฝูง เป็นไปตามสรีระสัตว์ และพฤติกรรมสัตว์ มีโรงเรือน ร่มเงากันแดด ฝน และสภาพอากาศร้อนหรือหนาวเกินไป

มาตรฐาน

- 3.6.1 มีพื้นที่เพียงพอให้สัตว์ได้แสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติของสัตว์อย่างอิสระ(ดูตารางแนบท้าย)
- 3.6.2 ควรเลี้ยงปล่อยรวมกันตามความเหมาะสมของชนิดและประเภทสัตว์ ห้ามขังเดี่ยวตลอดเวลา ยกเว้นในกรณีจำเป็น เพื่อสุขภาพและความปลอดภัย เช่น พ่อพันธุ์ แม่เลี้ยงลูก ลูกสัตว์เกิดใหม่ เป็นต้น
- 3.6.3 มีสภาพอากาศบริสุทธิ์ น้ำ อาหาร และแสงแดด อย่างเพียงพอต่อสัตว์
- 3.6.4 มีร่มเงา พื้นที่พักผ่อน ที่หลบแดด ฝน ลม อย่างเพียงพอไม่ให้สัตว์เครียด
- 3.6.5 สถานที่เลี้ยงสัตว์ วัสดุอุปกรณ์ มีความปลอดภัยต่อคนและสัตว์
- 3.6.6 โรงเรือนมีลักษณะเหมาะกับภูมิอากาศ กันแดด กันฝน กันลมได้ และไม่หนาแน่น สัตว์สามารถยืนนอน เคลื่อนไหว หมุนตัวได้อย่างอิสระ และสัตว์สามารถออกสู่พื้นที่ภายนอกได้อย่างอิสระ
 - 1) สัตว์ปีก โรงเรือนต้องเป็นพื้นแข็ง หากขึ้นและต้องมีวัสดุรองพื้น โรงเรือนไก่ไข่ เป็ดไข่ ต้องมีรังไข่เพียงพอ ไก่ไข่ต้องมีคอนนอนมีขนาดการจัดวางที่เหมาะสม
 - 2) สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม พื้นโรงเรือนต้องเรียบ ไม่ลื่น ปลอดภัยสำหรับสัตว์ แห่ง สะอาดสำหรับสัตว์พัก หลับนอน ไม่เป็นพื้นแฉะทั้งหมด
- 3.6.7 สัตว์ทุกตัวต้องได้รับโอกาสปล่อยเลี้ยงพื้นที่ภายนอก หรือแปลงหญ้า หากอากาศอำนวย ยกเว้น
 - 1) กรณีการเลี้ยงสุกรของเกษตรกรรายย่อยแบบหลังบ้าน สามารถเลี้ยงในระบบหมุนเวียนได้แต่ต้องมีพื้นที่เพียงพอให้สัตว์ไม่ต่ำกว่า 1.5 ตารางเมตรต่อตัว และพื้นคอกจะต้องแห้ง มีพื้นที่พักผ่อน โดยการเติมวัสดุรองพื้นอยู่เป็นประจำ วัสดุรองพื้นต้องไม่ใช่สารเคมี คำนึงถึงสุขลักษณะของสัตว์ และพฤติกรรมของสัตว์ ไม่ทำให้สัตว์เครียด และต้องมีพืชสีเขียว หรือหยวกกล้วยให้สัตว์กินทุกวัน
 - 2) สัตว์ปีก ในกรณีมีการระบาดของโรค
 - 3) โค-กระบือ ในฤดูเพาะปลูก

3.6.8 สัตว์ปีก กระต่าย ห้ามเลี้ยงแบบขังกรง

3.6.9 สุกร ห้ามเลี้ยงบนพื้นคอนกรีตตลอดอายุขัย ยกเว้นระยะเลี้ยงลูก

3.7 การจัดการของเสีย

หลักการ ไม่ทำลายทรัพยากรดินและน้ำ ไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนในดินและน้ำ และก่อให้เกิดการหมุนเวียนธาตุอาหารในดินอย่างเหมาะสม

มาตรฐาน

3.7.1 ของเสียในฟาร์มพิจารณานำกลับมาใช้ใหม่ เช่น การหมักเป็นปุ๋ยหมัก การทำก๊าซชีวภาพ

3.7.2 ไม่เผาทำลายของเสีย ยกเว้นกรณีการเผาทำลายซากสัตว์ที่เกิดโรค

3.7.3 รมัถระวังการใช่มูลสัตว์ หรือการกองมูลสัตว์ต้องมีการป้องกันการปนเปื้อนสู่ดินและแหล่งน้ำ

3.7.4 มูลสัตว์ที่นำกลับมาเป็นปุ๋ยบำรุงดิน ควรหมักให้เป็นปุ๋ยหมักก่อนนำมาใช้

4. การจัดการผลผลิต การเก็บรักษา การแปรรูป การบรรจุ และการขนส่ง

หลักการ ต้องรักษาความเป็นผลผลิตเกษตรอินทรีย์ตลอดทุกช่วงของกระบวนการ โดยมีการจัดการป้องกันการปนเปื้อนสารต้องห้าม และการปะปนกับผลผลิตปกติ และคำนึงถึงสุขอนามัยความปลอดภัยทางอาหารสำหรับผู้บริโภค สำหรับการแปรรูปจำกัดการใช้วัตถุเจือปนอาหารและสารช่วยกรรมวิธีการผลิต ไม่ฉวยรังสี

มาตรฐาน

4.1 ในโรงเก็บหรือโรงแปรรูปต้องสะอาด ถูกสุขอนามัย เป็นไปตามข้อกำหนดของสุขลักษณะที่ดี และมีการป้องกันกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ เช่น การทำลายแหล่งที่อยู่อาศัยและทางเข้าทางออกของศัตรูพืชและสัตว์ หรือวิธีทางกล กายภาพ และชีวภาพ หรือหากไม่เพียงพออาจใช้สารสังเคราะห์ได้ตามที่ระบุในภาคผนวก

4.2 ผลผลิตเกษตรอินทรีย์ทั้งพืช และสัตว์ หากนำมาบรรจุ คัดแยก ตัดแต่ง ต้องมีระบบแยกที่ไม่ปนเปื้อนกับการจัดการผลผลิตปกติ เช่น โรงสีข้าว โรงฆ่าสัตว์ โรงแปรรูปน้ำมัน หากมีการผลิตจากผลผลิตปกติด้วย ผู้ผลิตต้องมีมาตรการไม่ให้ปนเปื้อนกับผลผลิตปกติ ด้วยการล้างอุปกรณ์ เครื่องมือ และการปฏิบัติงานแยกกันชัดเจน เป็นต้น

4.3 กระบวนการผลิตและแปรรูป ควรใช้วิธีทางกล ทางกายภาพ หรือชีวภาพ เช่นการหมัก และการรมควัน และลดการใช้ส่วนประกอบที่ไม่ได้มาจากการเกษตร

4.4 ผู้ผลิตต้องไม่ใช้สารเคมีต้องห้ามและสารช่วยกรรมวิธีการผลิต ตามที่ระบุในมาตรฐาน มกษ. 9000-2552 เกษตรอินทรีย์เล่ม 1 และมกษ. 9000-2554 ปศุสัตว์อินทรีย์ เล่ม 2

4.5 การบรรจุหีบห่อควรเลือกวัสดุที่ย่อยสลายทางชีวภาพได้ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

4.6 การเก็บรักษาและการขนส่ง ต้องป้องกันการปะปนกับผลผลิตปกติ และป้องกันการสัมผัสกับวัสดุหรือสารที่ไม่อนุญาตให้ใช้ในการเกษตรอินทรีย์

4.7 การผลิตและการแปรรูปผลผลิตเพื่อจำหน่ายต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของกลุ่มเท่านั้น จึงจะสามารถติดตราสัญลักษณ์ได้

ตารางที่ 1 พื้นที่ภายในโรงเรือน

ชนิดสัตว์	พื้นที่ภายในโรงเรือน	
	ระยะ	พื้นที่
ไก่ไข่	ไก่อุ่น	ไม่มากกว่า 10 ตัวต่อตารางเมตร
	ไก่อายุไข่	ไม่มากกว่า 5 ตัวต่อตารางเมตร
ไก่เนื้อ	-	น้ำหนักรวมไม่เกิน 20 กิโลกรัมต่อตารางเมตร
ไก่พันธุ์	ไก่อุ่น	ไม่มากกว่า 10 ตัวต่อตารางเมตร
	ไก่อายุให้ผลผลิต	ไม่มากกว่า 5 ตัวต่อตารางเมตร
เป็ดไข่	เป็ดระยะให้ผลผลิต	ไม่มากกว่า 10 ตัวต่อตารางเมตร
สุกร	พ่อพันธุ์	ไม่น้อยกว่า 4.4 ตารางเมตรต่อตัว
	แม่พันธุ์	ไม่น้อยกว่า 1.32 ตารางเมตรต่อตัว
	คอกคลอด	ไม่น้อยกว่า 3.6 ตารางเมตรต่อตัว
	ซองคลอด	ไม่น้อยกว่า 1.32 ตารางเมตรต่อตัว
	กล่องกก	ไม่น้อยกว่า 0.04 ตารางเมตรต่อตัว
	สุกรอนุบาล	ไม่น้อยกว่า 0.3 ตารางเมตรต่อตัว
	สุกรรุ่น-ขุน	ไม่น้อยกว่า 1 ตารางเมตรต่อตัว
โคนม	คอกพัก	ไม่น้อยกว่า 4 ตารางเมตรต่อตัว
แพะเนื้อ	=	ประมาณ 1 ตารางเมตรต่อตัว
แกะเนื้อ	=	ประมาณ 1 ตารางเมตรต่อตัว
แพะนม	=	ประมาณ 1 ตารางเมตรต่อตัว

ที่มา: อ้างอิงจากมาตรฐานสินค้าเกษตรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มเลี้ยงสัตว์แต่ละชนิด

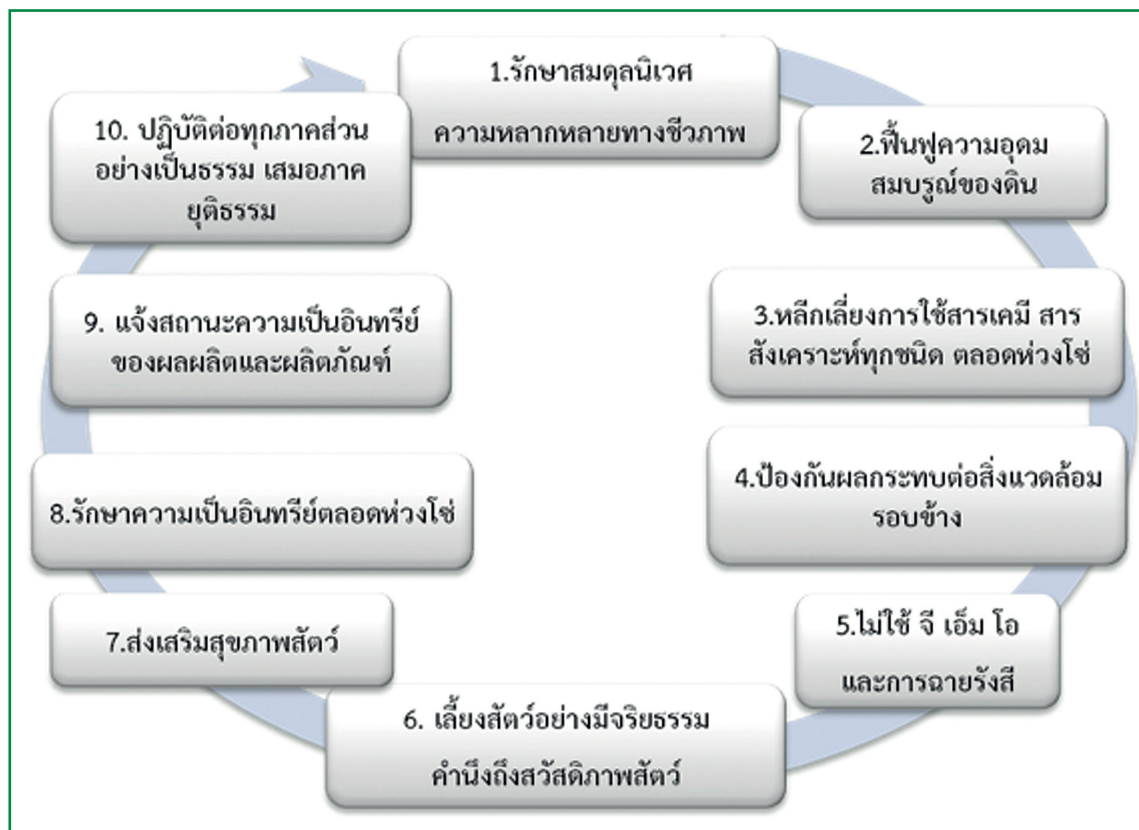
ตารางที่ 2 พื้นที่ภายนอกโรงเรือน

ชนิดสัตว์	น้ำหนักสัตว์ (กิโลกรัม)	พื้นที่ภายนอกสำหรับออกกำลังไม่รวมทุ่งเลี้ยงสัตว์ (pasturage) (ตารางเมตรต่อตัว)
โค-กระบือ (พันธุ์/เนื้อ)	≤100	1.1
	≤200	1.9
	≤350	3
	>350	3.7 หรืออย่างน้อย
		0.75 ตารางเมตร/100 กิโลกรัม
โคนม	-	4.5
โคพ่อพันธุ์	-	30
แพะ-แกะ	-	2.5
ลูกแพะ-แกะ	-	0.5
แม่สุกรเลี้ยงลูกและลูกสุกรอายุไม่เกิน 40 วัน	-	2.5
สุกรขุน	≤50	0.6
	≤85	0.8
	≤110	1
ลูกสุกรอนุบาลอายุเกิน 40 วัน	≤30	0.4
สัตว์ปีก		พื้นที่ภายนอกหมุนเวียน(ตารางเมตรต่อตัว)
แม่ไก่ไข่		4
สัตว์ปีกเนื้อ (คอกถาวร)		
- ไก่เนื้อ		4
- เป็ด		4.5
- ไก่วง		10
- ห่าน		15
สัตว์ปีกเนื้อ (คอกเคลื่อนที่)		2.5

ที่มา: Council Regulation (EEC) No 2092/91 on organic production of agricultural products and indications referring thereto on agricultural products and foodstuffs: Consolidated Text 14.05.2008

บรรณานุกรม

1. สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 9000 เล่ม1-2552 เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1:การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่ายผลิตผลและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์
2. สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 9000 เล่ม 2-2554 เกษตรอินทรีย์ เล่ม 2:ปศุสัตว์อินทรีย์
3. Guide for Assessing Equivalence of Organic Standards and Technical Regulations (EquiTool), Version 2. 2012. By UNCTAD, FAO and IFOAM. Global Organic Market Access.
4. FAO/WHO Codex Alimentarius Commission.2007. Guidelines for the production, processing, labeling and marketing of organically produced foods. CAC/GL 32-1999,Rome.
5. International Federation of Organic Agriculture Movement , Principle of Organic Agriculture (www.ifoam.org)

วัตถุประสงค์เกษตรอินทรีย์ 10 ประการ ใช้เป็นเครื่องมือเทียบเคียงมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล ที่ทุกมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จะต้องมี Common Objectives Requirements for Organic Standards, COROS (อ้างอิง Guide for Assessing Equivalence of Organic Standards and Technical Regulations (EquiTool) by UNCTAD, FAO and IFOAM

สรุปย่อ มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ พี จี เอส มุลนิธิเกษตรอินทรีย์ไทย (พีชอินทรีย์) อ้างอิงมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มกษ.9000 เล่ม 1-2552 เกษตรอินทรีย์

1. แปลงผลิตต้องอยู่ห่างจากแหล่งก่อเกิดมลพิษ เช่นห่างจากโรงงาน ถนนที่รถสัญจรมาก บ่อขยะ
2. รักษาสภาพธรรมชาติของพื้นที่เดิม เช่น การรักษาพืชธรรมชาติเป็นแนวรั้ว หรือพืชท้องถิ่นในพื้นที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ ให้เป็นที่อยู่อาศัยของพืช สัตว์ประจำถิ่น หรือปลูกต้นไม้เป็นแนวรั้วมีชีวิต หรือรักษาสภาพหนองน้ำธรรมชาติ เป็นต้น
3. ผู้ผลิตต้องสร้างความหลากหลายของชนิดพืชที่ปลูก เพื่อฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดินและหมุนเวียนธาตุอาหารในดิน ด้วยการปลูกพืชหมุนเวียน หรือการปลูกพืชระหว่างแถว หรือการปลูกถั่วหลังนา หรือการปลูกพืชตระกูลถั่วเป็นปุ๋ยพืชสด
4. ควรเลี้ยงสัตว์ผสมผสานกับการปลูกพืช เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์เกื้อกูลกัน ระหว่าง ดิน-พืช-สัตว์ ใช้เศษพืช ผลพลอยได้ วัชพืช เป็นอาหารสัตว์ หรือปลูกพืชเป็นอาหารสัตว์ และหมักมูลสัตว์เป็นปุ๋ยบำรุงดิน
5. ผู้ผลิตต้องมุ่งเน้นใช้ปัจจัยการผลิตภายในฟาร์มให้มากที่สุด เพื่อให้เกิดการหมุนเวียนธาตุอาหารในดินอย่างต่อเนื่อง เช่นการใช้อินทรีย์วัตถุในฟาร์มทำปุ๋ยหมัก การปลูกพืชตระกูลถั่ว การไถกลบตอซัง เป็นต้น
6. ปุ๋ยอินทรีย์ มูลสัตว์ และสารกำจัดศัตรูพืชธรรมชาติ และอาหารสัตว์ที่มาจากภายนอกกลุ่มจะต้องได้รู้แหล่งที่มาของวัตถุดิบที่ใช้ และได้รับการอนุญาตจากกลุ่มแล้ว
7. ห้ามใช้สารเคมีสังเคราะห์ตลอดห่วงโซ่ เช่น ปุ๋ยเคมี ยากำจัดศัตรูพืช ยาฆ่าหญ้า ยาฆ่าเชื้อรา ยาฆ่าหอย ยาแผนปัจจุบันสำหรับสัตว์ สารเร่งการเจริญเติบโต และฮอร์โมนสังเคราะห์ และสารสังเคราะห์ในกระบวนการแปรรูป (ดูภาคผนวก มกษ.9000 เล่ม 1-2552)
8. ห้ามใช้มูลสัตว์จากการเลี้ยงสัตว์อุตสาหกรรม ที่ใช้ยา สารเคมีปริมาณมาก และการเลี้ยงแบบกรงตับ
9. ห้ามใช้มูลสัตว์สดกับพืชอาหารที่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนจุลินทรีย์ก่อโรค ควรนำมากำหมักด้วยความร้อนจนเป็นปุ๋ยก่อนหรือใช้มูลแห้ง
10. ผู้ผลิตต้องปรับพื้นที่การผลิตทั้งหมดเข้าสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภายในเวลาที่กำหนดโดยกลุ่ม ทั้งการผลิตพืชและสัตว์ และไม่เปลี่ยนพื้นที่กลับไปทำเกษตรเคมีกลับไปกลับมา
11. ผู้ผลิตต้องประเมินความเสี่ยงของพื้นที่จากการปนเปื้อนสารเคมีหรือสารพิษจากรอบข้างทั้งทางดิน น้ำ และอากาศ และมีมาตรการป้องกัน เช่น การมีแนวกันชน การทำคันกันน้ำ การเบี่ยงทางน้ำไหล
12. อุปกรณ์ เครื่องมือทุกชนิดที่ใช้ร่วมกับเกษตรเคมี ต้องทำความสะอาดหรือล้างก่อนนำมาใช้
13. ห้ามใช้กระสอบปุ๋ยเคมีบรรจุผลผลิต และเครื่องพ่นยาเคมีปนติดร่วมกันกับอินทรีย์
14. เมล็ดพันธุ์ หรือท่อนพันธุ์ต้องไม่คลุกสารเคมี หากหาไม่ได้ต้องมีวิธีการกำจัดอย่างเหมาะสม
15. ผู้ผลิตต้องป้องกันการชะล้างหน้าดิน
16. ห้ามใช้เทคโนโลยีตัดแปรพันธุกรรม และการฉายรังสี เช่น เมล็ดพันธุ์ที่เสี่ยง ข้าวโพดอาหารสัตว์ ถั่วเหลืองนำเข้า
17. ห้ามเผาทำลายเศษพืช อินทรีย์วัตถุ โดยไม่จำเป็น ยกเว้นการทำเฉพาะจุดเพื่อทำลายศัตรูพืช ศัตรูสัตว์ เท่านั้น
18. การแปรรูปผลผลิตเป็นอาหาร ต้องคำนึงถึงสุขอนามัย สะอาด ปลอดภัยต่อสุขภาพของผู้บริโภค
19. ระยะเวลาปรับเปลี่ยนเป็นผลผลิตอินทรีย์ 1 ปีนับจากมีเอกสารแสดงการใช้สารต้องห้ามวันสุดท้าย
20. ผู้ผลิตต้องเข้าร่วมประชุมกับกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ
21. ผู้ผลิตต้องทำสัญญาการผลิตตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ฉบับนี้อย่างเคร่งครัด
22. ผู้ผลิตต้องผ่านการสัมภาษณ์หรือตรวจสอบความเข้าใจต่อมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ พี จี เอสและผ่านการตรวจประเมินแปลงผลิตมาแล้ว

สรุปย่อ มาตรฐานปศุสัตว์อินทรีย์ แบบมีส่วนร่วม โดยมูลนิธิเกษตรอินทรีย์ไทย
จากมาตรฐาน มกช.9000-2554 ปศุสัตว์อินทรีย์ และปรับให้สอดคล้องกับทรัพยากรในท้องถิ่น

1. ปศุสัตว์เป็นส่วนหนึ่งของฟาร์มเกษตรอินทรีย์ ต้องใช้ทรัพยากรในฟาร์มหมุนเวียนเกื้อกูลกัน ระหว่างการใช้ดิน-ปลูกพืช-ใช้ผลพลอยได้เป็นอาหารสัตว์ และใช้ปุ๋ยหมักมูลสัตว์เป็นปุ๋ยปรับปรุงดิน ไม่เลี้ยงสัตว์หนาแน่นเกินทรัพยากรในฟาร์ม และลดการก่อกมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมและแหล่งน้ำ
2. การเลี้ยงปศุสัตว์อินทรีย์ ห้ามเลี้ยงสัตว์โดยไม่มีแหล่งอาหารสัตว์ภายในฟาร์มของตนเอง
3. ระเบียบปรับเปลี่ยน การกล่าวอ้างว่าเป็น “ปศุสัตว์อินทรีย์” จะต้องเริ่มเลี้ยงตามมาตรฐานปศุสัตว์อินทรีย์ดังนี้ สัตว์ปีก: ตั้งแต่ออกจากไข่ ไค กระบือ แพะ แกะ: หลังหย่านม สุกร: หลังหย่านม จึงจะเรียกเป็นผลผลิตปศุสัตว์อินทรีย์
4. พันธุ์สัตว์ที่ใช้ต้องทนทานต่อสภาพแวดล้อม ทนโรคและแมลงประจำถิ่น และมาจากพ่อแม่พันธุ์ที่เลี้ยงแบบอินทรีย์
5. อาหารสัตว์จะต้องเป็นวัตถุดิบที่ผลิตได้ในฟาร์มตนเองมากที่สุด หรือจากเครือข่ายที่ผลิตตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ หรือหากเป็นวัตถุดิบการเกษตรที่มาจากธรรมชาติ ต้องไม่ได้ใช้ยา หรือสารเคมีอย่างน้อย 3 ปี
6. ในกรณีลูกสัตว์ ต้องพิจารณาให้อาหารตามความต้องการทางโภชนา ในระยะอนุบาลให้ใช้วัตถุดิบอาหารสัตว์ที่มีตามท้องตลาดได้ตามความจำเป็นเพื่อให้สัตว์มีสุขภาพที่แข็งแรง เช่นวัตถุดิบที่เป็นแหล่งโปรตีน และวิตามินแร่ธาตุ ทั้งนี้ก่อนจำหน่ายผลผลิตต้องมีระยะปรับเปลี่ยนตามข้อกำหนด
7. ในกรณีที่แหล่งผลิตสัตว์ไม่มีแหล่งอาหารอินทรีย์ในท้องถิ่นเพียงพอสำหรับสัตว์ หรือมีระยะการขนส่งไกล หรือเพื่อปรับความสมดุลของโภชนาตามความต้องการของสัตว์ อนุญาตให้ใช้อาหารสัตว์ที่ไม่ได้ผ่านการรับรองเป็นอินทรีย์ได้ แต่ต้องเป็นผลผลิตการเกษตร พืช สัตว์ แร่ธาตุธรรมชาติ หรืออาหารสัตว์จากแหล่งธรรมชาติที่ปลอดจากการใช้สารเคมีได้ ดังนี้ สัตว์เคี้ยวเอื้องไม่เกิน 10 % สัตว์กระเพาะเดี่ยว ไม่เกิน 20 % ของความต้องการอาหารตลอดปี ทั้งนี้ต้องไม่เป็นวัตถุดิบที่มาจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยกลุ่มผู้ผลิตจะต้องกำหนดระยะเวลาของฟ่อนผัน และมีการทบทวนการปฏิบัติประจำปี
8. ในกรณีที่ใช้ผลพลอยได้จากโรงงานผลิตอาหารมนุษย์ หรือโรงสีข้าว วัตถุดิบนั้นๆ จะต้องปลอดภัยจากสารเคมีทางการเกษตร หรือได้รับการรับรอง GAP และไม่ผ่านกระบวนการเคมีในการผลิต หรือได้รับการตรวจสอบแหล่งที่มาของกลุ่มแล้ว เช่น หัวกุ้ง เปลือกสับปะรด กากเบียร์ และ รำ ปลายข้าว โดยใช้ได้ไม่เกิน 30 % ในอาหาร เป็นต้น
9. การจัดการสุขภาพสัตว์ ใช้วิธีป้องกันโรคด้วยการจัดการเลี้ยงดูที่ดี สำหรับการรักษาโรค ให้ใช้สมุนไพรหรือสารสกัดชีวภาพก่อน หากเป็นรุนแรงให้ใช้ยาแผนปัจจุบันได้ แต่ต้องไม่นำผลผลิตมารวมกับผลผลิตอินทรีย์ก่อนพ้นระยะกำหนดการหยุดยาตามเอกสารกำกับยามากกว่าปกติเป็นเวลา 2 เท่า
10. ห้ามเปลี่ยนแปลงสรีระสัตว์โดยไม่มีเหตุผลเพียงพอ โดยคำนึงถึงสวัสดิภาพสัตว์และสุขภาพเป็นสำคัญ
11. การจัดการที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมของสัตว์
 - 11.1 มีพื้นที่ภายในและภายนอกโรงเรือนเพียงพอให้สัตว์ได้แสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติของสัตว์อย่างอิสระ (ดูภาคผนวก มกช.9000-2554 เล่ม 2 ปศุสัตว์อินทรีย์)
 - 11.2 ห้ามขังเดี่ยวตลอดเวลา ยกเว้นในกรณีจำเป็น เพื่อสุขภาพและความปลอดภัย เช่น พ่อพันธุ์ แม่เลี้ยงลูก ลูกสัตว์เกิดใหม่ เป็นต้น
 - 11.3 มีสภาพอากาศบริสุทธิ์ น้ำ อาหาร และแสงแดด อย่างเพียงพอต่อสัตว์
 - 11.4 มีร่มเงา พื้นที่พักผ่อน ที่หลบแดด ฝน ลม อย่างเพียงพอไม่ให้สัตว์เครียด
 - 11.5 สถานที่เลี้ยงสัตว์ วัสดุอุปกรณ์ มีความปลอดภัยต่อคนและสัตว์
 - 11.6 โรงเรือน มีลักษณะเหมาะสมกับภูมิอากาศ กันแดด กันฝน กันลมได้ และไม่หนาแน่น สัตว์สามารถยืน นอน เคลื่อนไหว หมุนตัวได้อย่างอิสระ และสัตว์สามารถออกสู่พื้นที่ภายนอกได้อย่างอิสระ

- 1) สัตว์ปีก โรงเรือนต้องเป็นพื้นแข็ง หากขึ้นและต้องมีวัสดุรองพื้น โรงเรือนไก่ไข่ เป็ดไข่ ต้องมีรังไข่เพียงพอ ไก่ไข่ต้องมีคอนนอนมีขนาดการจัดวางที่เหมาะสม
 - 2) สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม พื้นโรงเรือนต้องเรียบ ไม่ลื่น ปลอดภัยสำหรับสัตว์ แห้ง สะอาดสำหรับสัตว์พัก หลับนอน ไม่เป็นพื้นแฉะตลอดเวลา
- 11.7 สัตว์ทุกตัวต้องได้รับโอกาสปล่อยเลี้ยงพื้นที่ภายนอก หรือแปลงหญ้า หากอากาศอำนวย
- ยกเว้น**
- 1) กรณีการเลี้ยงสุกรในระบบหมุนหลุมได้ แต่ต้องมีพื้นที่เพียงพอให้สัตว์ไม่ต่ำกว่า 1.5 ตารางเมตรต่อตัว และพื้นคอกจะต้องแห้ง มีพื้นที่พักผ่อน โดยการเติมวัสดุรองพื้นอยู่เป็นประจำ วัสดุรองพื้นต้องไม่ใช่สารเคมี คำนึงถึงสุขภาพของสัตว์ และพฤติกรรมของสัตว์ ไม่ทำให้สัตว์เครียดและต้องมีพืชสีเขียว หรือหยวกกล้วย ให้สัตว์กินทุกวัน
 - 2) สัตว์ปีก ในกรณีมีการระบาดของโรคจำเป็นต้องขังคอก
 - 3) โค-กระบือ ในฤดูเพาะปลูก
- 11.8 สัตว์ปีก กระต่าย ห้ามเลี้ยงแบบขังกรง หรือกรงตับ
- 11.9 สุกร ห้ามเลี้ยงบนพื้นคอนกรีตตลอดอายุขัย ยกเว้นระยะเลี้ยงลูก

เทคนิคที่อนุญาต	เทคนิคที่ห้าม
1. การผสมเทียม แต่ต้องไม่ใช่ฮอร์โมนกระตุ้นการเป็นสัด	1. ห้ามใช้สารเสริม ยูเรีย สารปฏิชีวนะ ยาแก้ปวด ยาแผนปัจจุบัน สารเร่งการเจริญเติบโตฮอร์โมนสังเคราะห์ในอาหารสัตว์เพื่อเร่งการเจริญเติบโตหรือเร่งผลผลิต
2. การตอน กระทำโดยผู้ชำนาญเมื่อสัตว์อายุน้อย	2. ห้ามตัดปากไก่ การตัดหางสุกร
3. การใช้วัคซีนป้องกันโรค กรณีมีความเสี่ยง หรือเกิดโรคระบาด	3. ห้ามตัดเชีวลูกสุกร และห้ามสุมเขาสัตว์ หากจำเป็น เพื่อสุขภาพ และสวัสดิภาพสัตว์และคน จะต้องทำโดยผู้ชำนาญ และเมื่อสัตว์อายุน้อยที่สุด
	4. ห้ามใช้สัตว์ที่มาจากกรงย้ายฝากตัวอ่อน

ปฏิญญาการสมัครเข้าร่วมโครงการการรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม

สังกัดกลุ่ม.....

ข้าพเจ้านาย/นาง/นางสาว

หมายเลขบัตรประชาชน ☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐

ฟาร์มตั้งอยู่เลขที่ หมู่ที่ ตำบล อำเภอ จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์ อีเมล.....

ขอสมัครเข้าร่วมโครงการรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม สังกัดกลุ่ม.....

ข้าพเจ้ายินดีปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อกำหนดดังต่อไปนี้

1. ข้าพเจ้ายินยอมปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมที่กลุ่ม กำหนดอย่างเคร่งครัด
2. ข้าพเจ้ายินยอมปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ กติกา ของกลุ่มและ ระบบรับรองแบบมีส่วนร่วม
3. ข้าพเจ้ายินดีเข้าร่วมกิจกรรม การประชุม และการฝึกอบรมของกลุ่ม และระบบรับรองแบบมีส่วนร่วม
4. ข้าพเจ้ายินยอมให้คณะกรรมการตรวจเยี่ยมเพื่อนจากกลุ่ม และจากโครงการฯหรือหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบการรับรองของโครงการ เข้าร่วมตรวจเยี่ยมในพื้นที่การเกษตรทุกแปลง ตลอดจนสถานที่เก็บผลิตผล และที่พัก โดยไม่จำเป็นต้องแจ้งให้ข้าพเจ้าทราบล่วงหน้า
5. ข้าพเจ้าจะทำเอกสารประกอบการผลิต เช่น รายงานการผลิต บัญชีขาย บัญชีซื้อปัจจัยการผลิต บัญชีฟาร์ม และ/หรือ บัญชีการผลิต รวมทั้งยินยอมให้ตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการผลิต และการประกอบการเหล่านี้
6. ข้าพเจ้าจะแจ้งให้โครงการฯ ทราบโดยทันที ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงการผลิต เช่น การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ การผลิตที่ขอรับรอง รวมทั้งการละเมิดมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมของข้าพเจ้า
7. ข้าพเจ้าสัญญาว่าจะใช้ตราสัญลักษณ์รับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมและขายผลิตผลเป็นอินทรีย์ เฉพาะที่ผลิตได้จากพื้นที่ที่ได้รับการรับรองแบบมีส่วนร่วมเท่านั้น
8. ข้าพเจ้ายอมรับการตัดสินสถานะการได้รับการรับรองจากโครงการทุกกรณี

ข้าพเจ้าได้อ่านรายละเอียดเงื่อนไขข้างต้นแล้ว และยอมรับข้อกำหนดต่างๆ จึงได้ลงลายมือชื่อไว้

ลงชื่อ	ลงชื่อ.....
ประธานหรือตัวแทน	(.....)
กลุ่ม.....	ผู้ผลิต
วันที่ เดือน พ.ศ.	วันที่ เดือน พ.ศ.

หมายเลขบัตรประชาชน □□□□□□□□□□□□□□ สังกัดกลุ่ม.....

ชื่อเจ้าของ.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....
ที่อยู่เลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
ชื่อแปลงหรือฟาร์มที่ผลิต.....ขนาดพื้นที่.....ไร่.....งาน.
ที่ตั้ง.....
จำนวนแปลงทั้งหมด.....แปลง.....เป็นอินทรีย์.....แปลง แปลงปกติ.....แปลง
วันหรือปีที่เลิกสารเคมีครั้งสุดท้าย..วันที่.....เดือน.....พ.ศ.
หากแปลงผลิตไม่ได้เป็นอินทรีย์ทั้งหมด มีแผนการปรับเปลี่ยนเข้าสู่อินทรีย์ทั้งหมดภายในปี.....

แผนผังฟาร์ม แสดงแปลงผลิตทุกแปลง ให้หมายเลขแปลงหรือชื่อแปลง ระบุความเป็นอินทรีย์หรือปกติ รวมทั้งสิ่งปลูกสร้าง

1. ประวัติแปลงทุกแปลง ในรอบปีที่ผ่านมา (ทั้งอินทรีย์และไม่อินทรีย์ ตามที่ระบุไว้ในแผนที่)

แปลงที่และ ชื่อแปลง	เนื้อที่	ชนิดพืชที่ปลูก หรือสัตว์ที่เลี้ยง ในแต่ละแปลง	วันสุดท้ายเลิก ใช้สารที่ห้ามใช้	สถานะปัจจุบัน ของแปลง
1				☐ อินทรีย์ ☐ ปกติ รับรองโดย.....
2				☐ อินทรีย์ ☐ ปกติ รับรองโดย.....
3				☐ อินทรีย์ ☐ ปกติ รับรองโดย.....
4				☐ อินทรีย์ ☐ ปกติ รับรองโดย.....
5				☐ อินทรีย์ ☐ ปกติ รับรองโดย.....

2. การจัดการดิน

2.1 วิธีการเตรียมแปลง ☐ เครื่องจักรระบุ..... ☐ แรงงานสัตว์ ☐ อื่นๆ.....

2.2 การปรับปรุง-บำรุงดิน มีการใส่ปุ๋ยหรือธาตุอาหารบำรุงดินในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา

แปลงที่	ชนิดปุ๋ย	ปริมาณ กก/ไร่	วันเดือนปี	ปริมาณรวม	แหล่งที่มา
1	ระหว่างเตรียมดิน				
	ระหว่างผลิต				
2	ระหว่างเตรียมดิน				
	ระหว่างผลิต				
3	ระหว่างเตรียมดิน				
	ระหว่างผลิต				
4	ระหว่างเตรียมดิน				
	ระหว่างผลิต				
5	ระหว่างเตรียมดิน				
	ระหว่างผลิต				

3. การใช้สารกำจัดศัตรูพืช

	กำจัดแมลง	กำจัดโรค	กำจัดวัชพืช	อื่นๆ
ใช้/ไม่ใช้				
วันที่ใช้				
ชื่อสาร				
แหล่งผลิต				
อัตรา/ไร่				
ปริมาณที่ใช้				
อุปกรณ์ที่ใช้				

4. การวิเคราะห์ดิน (หากมี)

วัน เดือน ปี ที่วิเคราะห์.....หน่วยงานที่วิเคราะห์.....

รายละเอียดผลการวิเคราะห์.....

.....

5. แผนการผลิตพืชอินทรีย์ (ในปีเริ่มสมัคร หากมีการเพิ่มเติมปีต่อไปให้แนบมาใหม่)

5.1 ชนิดและจำนวนพืชที่ปลูกแต่ละแปลง

แปลงที่	พื้นที่	ชนิดพืช	ผลผลิตหลัก	หน่วยวัด	ปริมาณ จำนวน/ปี
1					
2					
3					
4					
5					
6					

5.2 แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ หรือพันธุ์พืช (โปรดระบุ ผลิตเอง หรือนำมาจากแหล่งอื่น ระบุแหล่งที่มา)

ชนิดพืช	เมล็ด/ท่อนพันธุ์	แหล่งที่มา	จากแปลงที่

5.3 หากมีการใช้สารสกัดธรรมชาติ (โปรดระบุรายละเอียด วิธีการเตรียมและการใช้โดยละเอียด)

.....

.....

6. การจัดการน้ำ

6.1 แหล่งน้ำที่ใช้มาจาก.....

6.2 มีแผนการป้องกันการปนเปื้อนอย่างไร.....

6.2 จำนวนบ่อน้ำ/สระน้ำ.....บ่อ การใช้ประโยชน์.....

6.3 การวิเคราะห์น้ำ

- วัน เดือน ปี ที่วิเคราะห์.....ชื่อหน่วยงาน.....

- รายละเอียดผลการวิเคราะห์.....

7. การจัดการหลังเก็บเกี่ยวและการตลาด (อธิบายขั้นตอนจากฟาร์มถึงการรวบรวมในกลุ่ม หรือการนำไปจำหน่ายเอง) เช่น การรวบรวมข้าว การสีข้าว การรวบรวมผัก การแปรรูป เป็นต้น

.....

.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้นเป็นความจริง

ลงชื่อ..... วันที่บันทึก.....

(.....)

ลงชื่อพยาน.....

(.....)

8. แผนการผลิตปศุสัตว์อินทรีย์

8.1 ชนิดของปศุสัตว์อินทรีย์ที่ขอรับรอง

☐ โคเนื้อ ผลผลิตต่อปี.....ตัว	☐ ไก่เนื้อ แม่.....ตัว/ปี น้ำนม.....ตัน/ปี	☐ ไก่/เป็ดเนื้อ..... ไก่.....ตัว/ปี เป็ด.....ตัว/ปี	☐ ไก่/เป็ดไข่ แม่.....ตัว/ปี ไข่.....ฟอง/ปี	☐ สุกร..... ผลผลิต.....ต่อปี
---	---	--	--	--

8.2 พันธุ์สัตว์อินทรีย์ ☐ ผลิตในฟาร์มทั้งหมด ☐ นำเข้าทั้งหมด ☐ นำเข้าบางส่วน
-หากนำเข้า(ระบุ แหล่งที่มา และอายุเมื่อนำเข้า)

8.3 อาหารสัตว์

8.3.1 การผลิตอาหารสัตว์	☐ ผสมเอง	☐ ซื้อตลาด	☐ ซื้อจากกลุ่ม	☐ อื่นๆ
-------------------------	---------------------------------	-----------------------------------	---------------------------------------	--------------------------------

8.3.2 ชนิดและแหล่งที่มาของวัตถุดิบที่เป็นอาหารสัตว์ทุกชนิดในรอบปี

-วัตถุดิบอาหารสัตว์ที่ผลิตได้เองในฟาร์มได้แก่

-วัตถุดิบอาหารสัตว์ที่นำเข้าจากภายนอก ได้แก่.....

ชนิดวัตถุดิบนำเข้า	แหล่งที่มา	สถานะ อินทรีย์/ธรรมชาติ/ปกติ	ขออนุญาตจากกลุ่มหรือไม่
1.			
2.			
3.			
4.			

8.4.3 มีการใช้สารเสริม ยาป้องกันโรค สารเร่งการเจริญเติบโต ในอาหารสัตว์

☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่

(รวมทั้งสมุนไพรและน้ำหมักชีวภาพ)

ชื่อวัสดุ	ประเภท (อาหารเสริม ป้องกันโรค สารเร่งการเจริญ)	เป็นสารธรรมชาติ ใช่/ไม่ใช่	ระยะเวลา/เหตุผลที่ใช้

คำอธิบายเพิ่มเติม เช่น สูตรอาหาร และการผสมอาหารสัตว์

.....

.....

.....

8.4.5 อธิบายรายละเอียดเพิ่มเติม เช่น การจัดเก็บอาหารสัตว์ อาหารสำรอง วิธีการให้อาหาร และวัตถุดิบที่แตกต่างกันตามฤดูกาล รวมทั้งแผนการจัดหาอาหารอินทรีย์เพียงพอตลอดปี

.....

.....

.....

8.4.6 แหล่งน้ำดื่ม

- มีน้ำสะอาดให้สัตว์ดื่มเพียงพอหรือไม่ ☐ เพียงพอ ☐ ไม่เพียงพอใช้น้ำจากแหล่งอื่น

- ระบุแหล่งน้ำดื่มสำหรับสัตว์

9. การจัดการผลิตผลสัตว์ (อธิบายขั้นตอนจากฟาร์มถึงการรวบรวมในกลุ่ม หรือการนำไปจำหน่ายเอง)
เช่น การรวบรวมไข่ การรวบรวมผลผลิตสัตว์ และชำแหละสัตว์ เป็นต้น

.....

.....

.....

.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้นเป็นความจริง

ลงชื่อ..... วันที่บันทึก.....

(.....)

ลงชื่อพยาน.....

(.....)

แผนการผลิตเกษตรอินทรีย์ พี จี เอส ของผู้ผลิต
สำหรับสมาชิกเก่า เพิ่มเติม ในปี

แบบฟอร์มที่ F-2/1
04/01/60

เลขที่สมาชิก.....สังกัดกลุ่ม/องค์กร.....

ชื่อเจ้าของ.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....
ที่อยู่เลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
ชื่อแปลงหรือฟาร์มที่ผลิต.....ขนาดพื้นที่.....ไร่.....งาน.
ที่ตั้ง.....
จำนวนแปลง.....แปลง.....เป็นอินทรีย์.....แปลง แปลงปกติ.....แปลง
วันหรือปีที่เลิกสารเคมีครั้งสุดท้าย.....
หากแปลงผลิตไม่ได้เป็นอินทรีย์ทั้งหมด มีแผนการปรับเปลี่ยนเข้าสู่อินทรีย์ทั้งหมดภายในปี.....

แผนผังฟาร์ม แสดงแปลงผลิตทุกแปลง ให้หมายเลขแปลง ระบุความเป็นอินทรีย์หรือปกติ สิ่งปลูกสร้าง หากมีการเปลี่ยนแปลง

แผนการผลิตเกษตรอินทรีย์ พี จี เอส ของผู้ผลิต
สำหรับสมาชิกเก่า เพิ่มเติม ในปี

แบบฟอร์มที่ F-2/1
04/01/60

5. แผนการผลิตพืชอินทรีย์ (ประจำปีผลิต.....)

5.1 ชนิดและจำนวนพืชที่ปลูกแต่ละแปลง

แปลงที่	พื้นที่	ชนิดพืช	ผลผลิตหลัก	หน่วยวัด	ปริมาณ จำนวน/ปี
1					
2					
3					
4					
5					

5.2 แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ หรือพันธุ์พืช (โปรตรระบุ ผลิตเอง หรือนำมาจากแหล่งอื่น ระบุแหล่งที่มา)

ชนิดพืช	เมล็ด/ท่อนพันธุ์	แหล่งที่มา	จากแปลงที่

7. การจัดการหลังเก็บเกี่ยวและการตลาด (อธิบายขั้นตอนจากฟาร์มถึงการรวบรวมในกลุ่ม หรือการนำไปจำหน่ายเอง) เช่น การรวบรวมข้าว การสีข้าว การรวบรวมผัก การแปรรูป เป็นต้น

.....
.....
.....
.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้นเป็นความจริง

ลงชื่อ..... วันที่บันทึก.....

(.....)

ลงชื่อพยาน.....

(.....)

แผนการผลิตเกษตรอินทรีย์ พี จี เอส ของผู้ผลิต
สำหรับสมาชิกเก่า เพิ่มเติม ในปี

แบบฟอร์มที่ F-2/1
04/01/60

8.แผนการผลิตปศุสัตว์อินทรีย์

8.1 ชนิดของปศุสัตว์อินทรีย์ที่ขอรับรอง

☐ โคเนื้อ ผลผลิต.....ตัว/ปี	☐ โคนม แม่รีดนม.....ตัว/ปี น้ำนม.....ตัน/ปี	☐ ไก่/เป็ดเนื้อ ไก่.....ตัว/ปี เป็ด.....ตัว/ปี	☐ ไก่/เป็ดไข่ แม่ไก่.....ตัว ไข่..... ฟอง/ปี เป็ดไข่.....ตัว ไข่..... ฟอง/ปี	☐ สุกร ผลผลิต..... ต่อปี
---	--	---	---	---

8.2 พันธุ์สัตว์อินทรีย์ ☐ ผลิตในฟาร์มทั้งหมด ☐ นำเข้าทั้งหมด ☐ นำเข้าบางส่วน

-หากนำเข้า(ระบุ แหล่งที่มา และอายุเมื่อนำเข้า).....

8.3 อาหารสัตว์

8.3.1 การผลิตอาหารสัตว์	☐ ผสมเอง	☐ ซื้อตลาด	☐ ซื้อจากกลุ่ม	☐ อื่นๆ
-------------------------	---------------------------------	-----------------------------------	---------------------------------------	--------------------------------

8.3.2 ชนิดและแหล่งที่มาของวัตถุดิบที่เป็นอาหารสัตว์ทุกชนิดในรอบปี

-วัตถุดิบอาหารสัตว์ที่ผลิตได้เองในฟาร์มได้แก่

-วัตถุดิบอาหารสัตว์ที่นำเข้าจากภายนอก ได้แก่.....

ชนิดวัตถุดิบนำเข้า	แหล่งที่มา	สถานะ อินทรีย์/ธรรมชาติ/ปกติ	ขออนุญาตจากกลุ่มหรือไม่
1.			
2.			
3.			
4.			

8.4.5 อธิบายรายละเอียดเพิ่มเติม เช่น การจัดเก็บอาหารสัตว์ อาหารสำรอง วิธีการให้อาหาร และวัตถุดิบที่แตกต่างกันตามฤดูกาล รวมทั้งแผนการจัดหาอาหารอินทรีย์เพียงพอตลอดปี

.....
.....
.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้นเป็นความจริง

ลงชื่อ..... วันที่บันทึก.....

(.....)

ลงชื่อพยาน..... (.....)

แบบฟอร์มฐานข้อมูลสมาชิก ระบบรับรองแบบมีส่วนร่วม มูลนิธิเกษตรอินทรีย์ไทย TOAF-PGS organic

แบบฟอร์ม F-3

ชื่อกลุ่มย่อย.....^{ผู้}ที่ตั้ง.....^{ผู้}วันสมัคร.....

ชื่อประธานกลุ่มย่อย.....โทร.....ชื่อประธานกลุ่ม.....โทร.....

สังกัดกลุ่มหลัก.....^{ผู้}ที่ตั้ง.....

ชื่อประธานกลุ่มหลัก.....โทร.....ชื่อผู้ประสานงานกลุ่มหลัก.....โทร.....

หน่วยงานหรือองค์กรสนับสนุนหลัก.....ชื่อผู้ประสานงานของหน่วยงานหลัก.....โทร.....

ชื่อเกษตรกร	ที่อยู่	เบอร์โทร	หมายเลขบัตรประชาชน	พื้นที่ไร่	ชนิดผลผลิตหลัก (คัดมาจากระบบการผลิต)
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					

[illegible]

หมายเหตุ : ส่งขึ้นทะเบียนกับมูลนิธิ 1 ฉบับ ทำสำเนาเก็บไว้กลุ่ม 1 ฉบับ

โครงการการรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม
TOAF-PGS Organic

แบบฟอร์มที่ F-4
แก้ไข 04/01/60

ข้อมูลพื้นฐาน

1	ชื่อเจ้าของ	หมายเลขสมาชิก	ตรวจครั้งที่.....ปี.....
2	ชื่อผู้ให้ข้อมูล	นาย/นาง/น.ส.	
3	สังกัดกลุ่ม:	หมายเลขสมาชิกกลุ่ม	
4	ชื่อผู้ประกอบการกลุ่ม:		
5	ก) สถานะพื้นที่การผลิต	☐ เป็นเจ้าของ ☐ เช่า ☐ แบ่งปันผลผลิต	
	ข) จำนวนแปลงที่ผลิตทั้งหมด	เป็นเกษตรอินทรีย์.....แปลง แปลงปกติ.....แปลง	
6	เก็บเกี่ยวผลผลิตมาเป็นเวลากี่ปี	☐ ปี ตั้งแต่ปี ☐ ☐ ☐ ☐	

ตอนที่ 1 สภาพการใช้พื้นที่ทั่วไป

7	พื้นที่การผลิตใช้สารเคมี ปุ๋ยเคมี และ ยาเคมีครั้งสุดท้าย	เดือน/ปี.....
8	ผู้ผลิตมีความเข้าใจมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ รวมทั้งสมาชิกครอบครัว (ทดสอบสมาชิกในครอบครัว)	☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่
9	ผู้ผลิตใช้ปัจจัยการผลิตจากภายในฟาร์ม หรือฟาร์มใกล้เคียง หรือภายนอกกลุ่ม ที่มาตรฐานอนุญาตให้ใช้หรือขออนุญาตจาก กลุ่มแล้วเท่านั้น เช่น ปุ๋ยอินทรีย์ เมล็ดพันธุ์ อาหารสัตว์	☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่ ระบุ
10	จำนวนแปลงทั้งหมดของครอบครัว.....แปลง พื้นที่.....ไร่ ดังนี้	
	แปลงที่ ชื่อแปลง ตามที่ระบุไว้ในแผนการผลิต	ระบุ วันเดือนปี ที่ใช้สารเคมีครั้งสุดท้าย
	แปลงที่ 1:	เนื้อที่
	แปลงที่ 2:	สถานะ
	แปลงที่ 3:	☐ อินทรีย์ ☐ ปกติ
	แปลงที่ 4:	☐ อินทรีย์ ☐ ปกติ
	แปลงที่ 5:	☐ อินทรีย์ ☐ ปกติ
11	ผู้ผลิตมีแผนที่จะปรับเปลี่ยนสู่เกษตรอินทรีย์ทั้งหมดภายใน ปี.....	☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่
12	แปลงที่ขอการรับรองในครั้งนี้คือแปลงที่.....เนื้อที่รวมทั้งหมด.....ไร่	
13	ผู้ผลิตมีแผนที่แปลงผลิต แสดงให้เห็นชัดเจน หรือชี้ให้เห็นแปลงผลิตทุกแปลงอย่างแจ่มแจ้ง	☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่
14	จำแนกชนิดของผลผลิตในฟาร์มทั้งที่จำหน่ายและใช้บริโภคในครัวเรือน	
	ชื่อชนิดพืช ผัก ผลไม้ (ระบุพันธุ์)	เนื้อที่
		ประมาณการผลิตทั้งหมด ต่อปี
		ผลิตผลที่จำหน่าย กก. (อินทรีย์เท่านั้น)
		☐ อินทรีย์กก ☐ ปกติ.....กก
		☐ อินทรีย์กก ☐ ปกติ.....กก
		☐ อินทรีย์กก ☐ ปกติ.....กก
		☐ อินทรีย์กก ☐ ปกติ.....กก

เมล็ดพันธุ์และท่อนพันธุ์

15	ก) ผู้ผลิตใช้เมล็ดพันธุ์ หรือท่อนพันธุ์อินทรีย์ และไม่ได้คลุกยาเคมี	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
	ข) หากหาไม่ได้ มีการล้างและกำจัดอย่างเหมาะสมหรือไม่	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่

การอนุรักษ์ดิน และน้ำ

16	ไม่พบมีพื้นที่เกิดการสูญเสียหรือทำลายหน้าดิน เช่น เป็นร่องที่เกิดจากการชะล้าง หรือ เปื้อนดิน	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
17	ผู้ผลิตมีการจัดการป้องกันการพังทลายของดิน เช่น ทำฝาย ทำคันกัน ปลุกพืชขวางแนวระดับ	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
18	ผู้ผลิตมีการปลูกพืชหมุนเวียน พืชระหว่างแถว พืชคลุมดิน	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
19	สังเกตพืชในฟาร์มมีการเจริญเติบโตดี?	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ

20	ผู้ตรวจเห็นตัวอย่างการรักษาความหลากหลายทางชีวภาพของพืช สัตว์ท้องถิ่นหรือไม่ เช่น แนวพุ่มไม้ แนวรั้ว หนองน้ำ ป่าธรรมชาติ	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
21	จากการสังเกตและพูดคุยกับผู้ผลิตมีแนวทางอย่างไรที่จะรักษา ส่งเสริมให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพในฟาร์ม เช่น การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์หลากหลายชนิด การปลูกพืชหลากหลายชนิด รักษาพืชท้องถิ่น (อธิบาย)		
22	ผู้ผลิตหลีกเลี่ยงการเผาอินทรีย์วัตถุภายในฟาร์ม เช่น พบมีการไถกลบตอซัง แทนการเผา หรือสอบถามวิธีการกำจัดเศษเหลืออินทรีย์วัตถุ ใบไม้ เป็นต้น	☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่	☐ ไม่ทำ

การจัดการธาตุอาหารในดินและการส่งเสริมความอุดมสมบูรณ์ของดิน

23	ทำเครื่องหมายถูกหน้าข้อความข้างล่างที่ผู้ผลิตจัดการหมุนเวียนธาตุอาหารและเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน			
	☐ ปลูกปุ๋ยพืชสด ☐ พืชหมุนเวียน ☐ พืชคลุมดิน ☐ พืชแซมระหว่างแถว ☐ ปุ๋ยคอกในฟาร์ม ☐ ปุ๋ยหมัก ☐ ปุ๋ยคอกจากนอกฟาร์ม ☐ ปุ๋ยพื้นดิน ☐ การคลุมดิน ☐ การเตรียมดิน ☐ ใช้วัสดุเหลือทิ้งจากพืชสัตว์ในฟาร์ม ทำปุ๋ย ☐ การใช้จุลินทรีย์จากการหมักธรรมชาติ			
24	หากมีการใช้มูลสัตว์มาทำเป็นปุ๋ย ผู้ผลิตทำตามมาตรฐานหรือไม่ เช่น ไม่ใช้มูลสัตว์ที่หมักไม่สมบูรณ์ กับพืชผัก และไม่ใช่มูลสัตว์จากการเลี้ยงสัตว์อุตสาหกรรมที่ใช้สารเคมีมาก และจากการเลี้ยงสัตว์ ขังกรงตลอดเวลา เช่น มูลไก่ไข่	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่	
25	ผู้ผลิตใช้ปุ๋ยจากนอกฟาร์มมากก่อนหน้านี้หรือไม่ ? หากมี ตรวจสอบส่วนผสม และกลุ่มอนุญาตให้ใช้ในที่ประชุมกลุ่มแล้วหรือไม่			
	ชนิดปุ๋ยและรายละเอียดการใช้	ชนิดพืชที่ใช้	ปริมาณและระยะเวลาใช้	แหล่งที่มา
				ได้รับการรับรองเป็นอินทรีย์

การจัดการศัตรูพืช และโรคพืช

26	สอบถามผู้ผลิต โรค แมลงที่เป็นปัญหาในการปลูกพืช ☐ ไม่มี ☐ มี ได้แก่.....				
27	ผู้ผลิตใช้วิธีใดในการป้องกันโรคและแมลงศัตรูพืช				
	☐ ปลูกพืชหมุนเวียน ☐ ปลูกพืชแซมระหว่างแถว ☐ ทั้งระยะไถพรวน ☐ ใช้พันธุ์พืชที่ทนทาน ☐ ใช้กลิ่นพืชไล่แมลง ☐ ใช้พืชเป็นเหยื่อล่อ ☐ ใช้แสงไฟล่อ ☐ วิธีอื่นๆ(อธิบาย)				
28	ผู้ผลิตใช้วิธีการอย่างไรในการแก้ปัญหาโรคและแมลง ศัตรูพืชที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้ เขียนวิธีของการควบคุมและป้องกัน				
	ชื่อสารที่ใช้	ชนิดพืชที่มีปัญหา	ปริมาณและความถี่ ใช้ใน	แหล่งที่มา	อนุญาตให้ ระบบอินทรีย์?

วิธีปฏิบัติในฟาร์ม และ แนวกันชน เพื่อป้องกันการปนเปื้อนในกระบวนการผลิต

29	การทำแนวกันชน ตรวจสอบความเสี่ยงจากการใช้สารเคมีของเพื่อนบ้าน หรือพืชตัดแปรพันธุกรรม (มะละกอ) หรือแหล่งน้ำปนเปื้อน ผู้ผลิตมีวิธีป้องกันเพียงพอหรือไม่? (ระบุความเสี่ยงที่พบ อธิบายวิธีการ)	☐ ใช่ ☐ ไม่พบ ความเสี่ยง	☐ ไม่เพียงพอ
30	หากปลูกพืชแนวกันชน - ตรวจสอบแนวกันชนมีความทึบและความสูงเพียงพอที่จะกันสารเคมีจากเพื่อนบ้าน - พืชแนวกันชนเป็นพืชต่างชนิดกับพืชในแปลง ไร่ หรือไม้ - ผู้ผลิตมีการแยกผลผลิต การเก็บรักษา การบรรจุ และจำหน่ายจากพืชอินทรีย์ หรือไม่ ?	☐ ใช่ ☐ ใช่	☐ ไม่ใช่ ☐ ไม่ใช่
31	หากมีลูกจ้าง ผู้ผลิตได้อธิบายสารที่อนุญาต หรือไม่อนุญาตให้ใช้ในการผลิต สอบความเข้าใจของพนักงาน	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
32	จากการสังเกตเครื่องมือที่ใช้มีการปะปนกับการผลิตปกติหรือไม่ ผู้ผลิตมีวิธีการเพียงพอหรือไม่ เช่น การล้างเครื่องมือ การใช้รถไถ รถเกี่ยวข้าว ร่วมกับนาข้าวปกติ ภาชนะบรรจุ ห้ามใช้เครื่องพ่นยาปนกับพ่นสารเคมี ไม่ใช้กระสอบปุ๋ยเคมีบรรจุผลผลิต	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่

การเลี้ยงสัตว์ในฟาร์ม

ชนิดสัตว์	พันธุ์	จำนวน(ตัว/ปี)	ระบบการเลี้ยง เกิดในฟาร์ม/นำเข้า	แหล่งที่มา อินทรีย์/ปกติ	คำอธิบายเพิ่มเติม
1.					
2.					
3.					
4.					

33	สังเกตสัตว์มีสุขภาพดี สมบูรณ์ดี หรือไม่? ตรวจสอบชนิดพันธุ์สัตว์ ผีหนอน ตา ขน เป็นมันหรือไม่	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
34	ผู้ผลิตมีความสามารถในการจัดหาอาหารสัตว์อินทรีย์ได้ตลอดปีหรือไม่ <i>ตรวจการใช้วัตถุดิบ</i> อาหารสัตว์ภายในฟาร์มมากที่สุด ☐ หากนำเข้าจากนอกฟาร์มเป็นอินทรีย์หรือไม่ หากตอบไม่ใช่ ระบุชื่อวัตถุดิบ และแหล่งที่มา	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
35	สัตว์ในฟาร์มมีความสัมพันธ์กับระบบในฟาร์มหรือไม่? ตรวจการใช้ผลผลิตในฟาร์มเป็นอาหารสัตว์ ใช้ปุ๋ยมูลสัตว์ปรับปรุงดิน การเลี้ยงสัตว์ต้องไม่หนาแน่นเกินไปพื้นที่รับได้ ไม่ปล่อยของเสีย น้ำเสียลงในแหล่งน้ำ	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
36	หากมีการใช้วัตถุดิบอาหารสัตว์จากนอกฟาร์มที่เป็นธรรมชาติได้ขออนุญาตจากกลุ่มหรือไม่?	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
37	มีการใช้ผลพลอยได้จากโรงงานผลิตอาหารมนุษย์เป็นอาหารสัตว์หรือไม่ <i>คำนวณเป็นเปอร์เซ็นต์</i> ในอาหารผสมทั้งปี ระบุชนิด..... ปริมาณที่ใช้.....	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
38	ผู้ผลิตไม่ใช้ยากันกัด ยาป้องกันความเครียด สารสังเคราะห์ สารเร่ง สารเสริม ฮอโมน ในการเลี้ยงสัตว์? หากตอบไม่ใช่ ระบุชื่อสารที่ใช้.....	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
39	ผู้ผลิตใช้สมุนไพร และภูมิปัญญาพื้นบ้าน ในการป้องกันรักษาโรค?	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
40	ตรวจดูคอกสัตว์ และบริเวณเลี้ยงสัตว์ สะอาด มีน้ำให้กินเพียงพอ?	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
41	ตรวจดูสภาพการเลี้ยงดูและที่อยู่อาศัยของสัตว์ - มีการเลี้ยงปล่อยไม่กักขังทรมานสัตว์ เป็นไปตามพฤติกรรมสัตว์แต่ละชนิด ห้ามเลี้ยง บนพื้นซีเมนต์ตลอดเวลา - มีคอก โรงเรือนให้สัตว์หลบแดด ฝน และอยู่สบาย เคลื่อนไหว หมุนตัวได้อย่างอิสระ พื้นคอกต้องแห้ง ไม่หนาแน่น - ไก่ไข่ห้ามเลี้ยงบนกรงตับ มีรังไข่ คอนนอน - หมูหลุมต้องมีพื้นที่ในระยษุนไม่ต่ำกว่า 1.5 ตารางเมตรต่อตัว และพื้นจะต้องแห้ง โดยเติมวัสดุรองพื้นเป็นประจำ	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
42	ในรอบการเลี้ยงที่ผ่านมาสัตว์ป่วย หรือเกิดโรคในฟาร์มหรือไม่? ตรวจสอบผู้ผลิตได้ใช้ยาแผนปัจจุบันหรือไม่ และมีการหยุดยาเป็นสองเท่าหรือไม่	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่

การจัดการผลผลิต การเก็บรวบรวม และการขนส่ง

43	ผู้ผลิตใช้บรรจุภัณฑ์ที่สะอาดปราศจากสารเคมีปนเปื้อน หรือเป็นไปตามมาตรฐานกลุ่มหรือไม่ เช่น - ห้ามใช้ถุงปุ๋ยเคมี บรรจุผลผลิต (หากกำหนดเป็นมาตรฐานกลุ่ม) - มีการแบ่งแยกชัดเจนระหว่างอินทรีย์และปกติ	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
44	ผู้ผลิตมีการบันทึกวันเก็บเกี่ยว ชื่อพันธุ์ ปริมาณผลผลิต และการจำหน่ายหรือไม่ ?	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
45	สถานที่จัดการผลผลิต สะอาด ปราศจากแมลง นก หนู เชื้อรา โดยไม่พบการใช้สารเคมี กำจัดโรคแมลงและสัตว์ศัตรูในโรงเก็บ	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่

การจัดการกับลูกจ้าง

46	ผู้ผลิตมีการใช้แรงงานภายนอกอย่างถูกต้อง เป็นธรรมหรือไม่?	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
47	ผู้ผลิตจ่ายค่าจ้างแรงงานเหมาะสม?	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
48	มีการจ่ายค่าจ้างแรงงานเท่ากันทั้งหญิงและชาย?	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่

การจัดการตลาด

รายละเอียดอย่างย่อช่องทางการจัดการผลิตผลหลักในฟาร์ม

ที่	ชนิดของผลผลิต	จำนวนขายตรง หน้าฟาร์ม(กก.)	ขายตลาดนัด สีเขียว(กก.)	ขายให้ผู้ประกอบ การ(กก.)	ส่งออก(กก.)

สรุปผลการตรวจประเมินของคณะกรรมการ (ชื่อเจ้าของแปลง.....สังกัดกลุ่ม.....)

เขียนรายการตรวจประเมินที่มีคำตอบว่า “ไม่ใช่” ที่ถือเป็นรายการสำคัญมีผลให้ไม่ผ่านการรับรอง และหรือผ่านโดยให้มีการ
แก้ไขในระยะเวลาที่กำหนด (ระบุข้อ) _____☐ ไม่ผ่านการรับรอง พบหลักฐานได้แก่ _____

สถานที่พบ _____

☐ ผ่าน แต่ให้แก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด และรายงานให้ผู้ตรวจทราบได้แก่ _____

เขียนปัจจัยที่นำเข้าจากภายนอกที่ผู้ตรวจไม่มั่นใจว่าอนุญาตให้ใช้ในการผลิตเกษตรอินทรีย์หรือไม่โดย ตรวจดูรายการ
ที่อนุญาตให้ใช้ในภาคผนวก ก. ตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มกษ. 9000 เล่ม 1-2552

ข้อเสนอแนะจากคณะผู้ตรวจประเมินที่ให้ผู้ผลิตปรับปรุงแก้ไข

ข้อเสนอแนะสำหรับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของคณะผู้ตรวจประเมิน ดังนี้:

- ☐ ผ่านการรับรองทุกแปลง
- ☐ ผ่านเป็นบางแปลง ระบุ _____
- ☐ เป็นระยะปรับเปลี่ยนทั้งหมดทุกแปลง
- ☐ ผู้ผลิตต้องปรับปรุงพัฒนาการผลิต และขอการรับรองใหม่ในปีต่อไป

คณะผู้ตรวจประเมินลงชื่อ พร้อมลายเซ็น: วัน-เดือน-ปีที่ตรวจประเมิน _____

1. ชื่อ-สกุล _____ ลายเซ็น _____
2. ชื่อ-สกุล _____ ลายเซ็น _____
3. ชื่อ-สกุล _____ ลายเซ็น _____

คณะกรรมการตัดสินให้การรับรอง พิจารณาแล้ว อนุมัติให้:

- ☐ ผ่านการรับรอง
- ☐ ไม่ผ่านการรับรองอยู่ในระยะปรับเปลี่ยน

ลายเซ็น _____

ชื่อ-สกุล _____

ประธานคณะกรรมการตัดสินให้การรับรอง

ลงวันที่ _____

ข้อมูลกลุ่ม

ชื่อกลุ่ม.....	ตรวจวันที่.....
ที่อยู่.....	
ประธานกลุ่ม.....โทร.....	email.....
ผู้ประสานงานหรือผู้จัดการ.....โทร.....	email.....
จำนวนสมาชิกที่ได้รับการรับรอง.....คน พื้นที่รวม.....ผลิตผลหลัก.....	
ชื่อผลิตผลที่กลุ่มรวบรวมจำหน่ายร่วมกัน	ปริมาณต่อปี

รายการตรวจประเมิน

1	สถานที่จัดการผลผลิต สะอาด ปราศจากแมลง นก หนู เชื้อรา โดยไม่พบการใช้สารเคมีกำจัดโรคแมลง และสัตว์ศัตรูในโรงเก็บ	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
2	การจัดการผลิตเป็นข้าวสาร กลุ่ม พี จี เอส (ในกรณีรับรองกลุ่มในการรวบรวมผลผลิต) ให้ผู้จัดการอธิบายขั้นตอนตั้งแต่การรวบรวมข้าวจากสมาชิก พี จี เอส การสีในโรงสี และการบรรจุ ผู้ผลิตมีระบบป้องกันการปนกันระหว่าง อินทรีย์และปกติหรือไม่? - มีการติดเครื่องหมายกระสอบจากสมาชิก ☐ มี ☐ ไม่มี - มีขั้นตอนการจัดการโรงสีไม่ให้ปนเปื้อนข้าวปกติ (หากเป็นโรงสีข้าวปกติด้วย) ☐ มี ☐ ไม่มี - ณ โรงบรรจุ หากบรรจุข้าวปรับเปลี่ยน และข้าวอินทรีย์ในโรงเดียวกัน มีการป้องกันการปนเปื้อนกัน ☐ มี ☐ ไม่มี - มีบันทึกการรับข้าวเปลือกจากสมาชิก และการจำหน่าย ☐ มี ☐ ไม่มี	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
3	การจัดการรวบรวมผัก ผลไม้ (ในกรณีรับรองกลุ่มในการรวบรวมผลผลิต) - มีผู้รวบรวมเฉพาะผัก หรือผลไม้จากแปลงที่ได้รับการรับรอง พี จี เอส ของกลุ่มเท่านั้น - มีบันทึกการรับผลิตผลจากสมาชิก ☐ มี ☐ ไม่มี	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
4	การเก็บรวบรวมผลิตผลจากสัตว์ เช่น ไก่ สุกร ปลา ไข่ นำนม - มีผู้รวบรวมเฉพาะผลิตผลจากแปลงที่ได้รับการรับรอง พี จี เอส ของกลุ่มเท่านั้น - มีบันทึกการรับผลิตผลจากสมาชิก ☐ มี ☐ ไม่มี - หากมีการฆ่าและ หรือแปรรูปนํ้านม มีระบบป้องกันการปนเปื้อนสินค้าปกติหรือไม่ ☐ มี ☐ ไม่มี	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
5	การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การบรรจุหีบห่อและการติดฉลาก เป็นไปตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และ GMP หรือ ออ. หรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่

ความเห็นของคณะผู้ตรวจสอบ

☐ ผ่าน ☐ ผ่าน มีเงื่อนไขให้แก้ดังนี้.....

.....

☐ ไม่ผ่าน..ข้อ.....ให้แก้ไขให้แล้วเสร็จก่อนขอการรับรอง.....เดือน

ลงชื่อคณะกรรมการ

1).....2).....3).....

แบบขอขึ้นทะเบียนผู้ได้รับการรับรองเกษตรกรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ประจำปี.....

ชื่อกลุ่ม ที่อยู่.....
จำนวนสมาชิกทั้งหมด.....ราย ขอขึ้นทะเบียนผู้ได้รับการรับรอง.....ราย อยู่ในระยะปรับเปลี่ยน.....ราย วันที่.....
ชื่อประธานกลุ่ม.....โทรศัพท์.....ช่องทางสื่อสารอื่นๆ.....

ทะเบียนสมาชิก	ชื่อ ผู้ผลิตที่ผ่านการรับรอง ที่อยู่	พื้นที่ (ไร่)	ผลผลิตที่ได้รับการรับรอง ต่อปี			
			ข้าว กก./ปี	ผัก กก./ปี	ผลไม้ กก./ปี	พืช หรือสัตว์อื่นๆ หน่วย/ปี
	นายพองเหมาะ พอเพียง 100/99 หมู่.....ตำบล.....อำเภอ..... จังหวัด.....	9	-	ผักบุ้ง 200 กวางตุ้ง 100 ผักสลัด 100 กุ้ยช่าย 200 ตำลึง 300 ผักอื่นๆ 100	กล้วยน้ำว้า 1000	ไข่(หนึ่งไม่) 1000 ถั่ว 100 ไข่ไก่ 50 ตัว ปลา 1 บ่อ

ลงนาม.....ผู้ดูแลกลุ่มย่อย
(.....)

ลงนาม.....ประธานกลุ่ม
(.....)

ตรวจสอบความถูกต้องแล้ว.....
นายทะเบียน มูลนิธิเกษตรกรอินทรีย์ไทย(ลงนาม).....
ว/ด/ป.....

อนุมัติออกใบรับรองและใช้ตราสัญลักษณ์ได้.....
ประธาน หรือเลขานุการ มูลนิธิเกษตรกรอินทรีย์ไทย(ลงนาม).....
ว/ด/ป.....